

Uredništvo: uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 4001-4004.
Mesečna naročnina 25 litr. za in-
somatve 40 litr. — Ček. rač. Ljub.
ljana 10.650 za naročnino in 10.394
za inzerat. — Izključno zastopstvo
za oglaševanje in iznosmatve:
UPI S. A. Milano.
Rekopisov ne vračamo.

SLOVENE

MAJ 1944

4

CETRTEK

160 Sowjetpanzer abgeschossen

Sowjetischer Durchbruchversuch am Sereth vereitelt Südwestlich Kowel bolschewistische Angriffe abgeschlagen Feindliche Lager am Landekopf von Nettuno bombardiert

DNB. Aus dem Führerhauptquartier. 3. Mai. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Beiderseits des mittleren Sereth traten die Sowjets gestern auf schmalen Front mit starken Infanterie- und Panzerkräften und unter Einsatz von zahlreichen Schlachtfliegern zu dem dort erwarteten Angriff an. Der angestrebte Durchbruch wurde durch den zähen Widerstand und die sofort einsetzenden Gegenangriffe der deutschen und rumänischen Truppen vereitelt. In harten Kämpfen wurden 160 Panzer abgeschossen, davon 65 durch deutsche und rumänische Kampfl- und Schlachtflieger, die die Kämpfe des Heeres hervorragend unterstützten. Der Gegner erlitt schwere blutige Verluste.

Zwischen den Karpathen und dem oberen Dnjestr scheiterten örtliche Angriffe der Bolschewisten. Ungarische Truppen vernichteten mehrere feindliche Einheiten.

Südwestlich Kowel setzte der Feind mit verstärkten Kräften seine Angriffe fort. Sie wurden in erbitterten Kämpfen abgeschlagen.

Das Schlachtgeschwader 77 unter Führung des Kommodore Eichenlaub-träger Oberst Bruck hat sich bei den Kämpfen an der Ostfront besonders bewährt.

Im Landekopf von Nettuno wurden mehrere Angriffe verlustreich für den Gegner abgewiesen. Von der italienischen Südfront werden keine Kampfhandlungen von Bedeutung gemeldet.

Deutsche Kampfflieger bombardierten in der letzten Nacht mit guter Wirkung Munitions- und Versorgungslager des Feindes im Landekopf von Nettuno.

Nordamerikanische Bomber richteten gestern einen Terrorangriff gegen Wohnviertel der Stadt Florenz. Zahlreiche Häuser wurden zerstört. Die Bevölkerung hatte Verluste. Fünf Feindflugzeuge wurden abgeschossen.

Einige britische Flugzeuge warfen in der vergangenen Nacht Bomben auf westdeutsches Gebiet.

Boji na italijanskem bojišču

Berlin, 3. maja. Ob tirenskem obalnem področju so nemške baterije še nadalje z močnimi ognjenimi salvami težkih kalibrov občutno motile angloameriški promet v bližnjem zaledju bojišča. Pri tem so imele zlasti na območju Carigliana številne pehotne in motorizirane kolone vdornih čet pomembne izgube.

V zahodnih Apeninih so nemške čete za bližinske boje vdrele vzhodno od Terelle v nasprotne bunkerje in bojne postojanke, ki so jih porušile. Na jadranskem obalnem odseku se je izjalovil naskakovalni nastop indijskih pomožnih čet s težkimi izgubami za napadalec že pred nemškimi črtami.

Izgube tolp po septembru 1943

Od septembra 1943 do maja 1944 so znašale izgube Brozovih tolp 70.592 mrtvih in 63.654 ujetih

Berlin, 2. maja. Pri čistilnih nastopih oddelkov vojske in SS, ki so bili izvedeni od meseca septembra naprej na Balkanu, so imele komunistične tolpe doslej 70.592 mrtvih in 63.654 zajetih. Od tega so imele tolpe zgolj v mesecu aprilu 11.224 mrtvih in 4.228 zajetih.

Velikopotezni nemški osvobodilni nastopi na Balkanu so rodili nekaj posebnih važnih izidov. Najvažnejši pa je brez dvoma popolno preprečenje in razbitje poskusa komunističnih takozvanih Titovih tolp, da vderejo v Srbijo. Pred približno tremi tedni so pravočasno spoznali manever Titovih tolp. Nemške čete so ta načrt preprečile in tako so tolpe na obmejnem ozemlju južnozadpadne Srbije naletele namesto pričakovane svobode premikanja na tesno mrežo nemških zaščitnih oddelkov. Nemške čete so nato izvedle velikopotezen protiidarec z obsežnimi operacijami v podobi klešč, pri čemur so zavzele navzlic obstojnemu odporu preganjanjih tolovajev mesta Arilje, Cajetino in Gačo ter tudi okolico temeljito očistile. Poskus izpada preostalih tolovajskih kolon, ki so se poskušale rešiti v nočnem begu, se je pri Kadnjači na cesti od Užice proti Rogatici zaradi posega nemških policijskih in zapornih sil krvavo končal. Zgolj v zadnjih dneh aprila je bilo naštetih nad 1750 tolovajev mrtvih, nad 1900 pa zajetih. Tako je bilo pri nemških čistkah na Balkanu v mesecu aprilu ubitih 11.224 tolovajev, katerih smrt so neoporečno ugotovile nemške čete. V resnici pa so izgube tolovajev še bistveno višje.

V tem skupnem številu pa niso vsebovane visoke izgube, ki so jih tolpe utrpeli ob dalmatinski obali, ter pri zavzetju Otočca in Bijeljine ob hrvatsko-srbski meji. Zavzetje Bijeljine je bilo za terence tolovajev posebno uničujoč udarec, ker so nemške čete pri tem iztaknile kaj spretno zakrinkano novo ustanovljeno središče tolp in ga popolnoma uničile, pri tem pa zaplenile veliko gradivo, velike vsote denarja ter številno orožje, strelivo, vozila ter vprežno in tovarno živino.

Boljševizem je vedno enak

Beograd, 3. maja. Pod naslovom »Vedno enak« piše »Obnova«: V sovjetski državi se zopet razširja teror. To je najboljše znamenje, da je ostal boljševizem nespremenjen in da je vedno enak. Kamor koli more, prinaša smrt in uničenje. To občutijo v veliki meri tudi oni, ki so nekoč živeli pod boljševiškim gospodstvom in sedaj iz raznih krajev Evrope močno protestirajo proti boljševiškim zločinom. Pri novem triumfu zločinstev nad ljudskimi množicami imajo zopet zidje glavno besedo. Oni so nasnovalci in izvrševalci teh groznih zločinov, ki dokazujejo, da se boljševizem ni spremenil, ker se spremeniti ne more. Njegovo bistvo je bilo in bo zločinstvo in grozodejstvo.

Sovjeti hočejo iztrebiti Beloruse

Budimpešta, 2. maja. »Estujsag« poroča o zasliševanju nekoga sovjetskega stotnika po imenu Igor Šimentijevič, ki so ga Nemci zajeli na narviškem bojišču. Ta mož je pred nemškimi vojaškimi in policijskimi civilnimi oblastmi podal kaj zanimive izpovedi o boljševiških načrtih za likvidiranje beloruskega prebivalstva.

Sovjeti hočejo vse moško prebivalstvo od 14. do 55. leta poslati v kazenskih četah na bojišče. Ostalo prebivalstvo pa naj bi bilo odgnano na prisilno delo v dojniško kotlino. Za izvedbo tega načrta je bil poverjen predsednik beloruske ljudske republike Ponomarenko skupno s sovjetskim generalnim štabom. V utemeljitve te nečloveške namere iztrebljenja navajajo, da je belorusko prebivalstvo izdalo Sovjetsko zvezo.

Epidemija koz v Neaplju

Stockholm. »Dagens Nyheter« prinaša poročilo United Pressa o hudi epidemiji koz, ki je izbruhnila v Neaplju.

160 sovjetskih oklepnikov sestreljenih

Sovjetski prebijalni poskusi ob Seretu izjalovljeni - Sovjetski napadi jugozahodno od Kovlja odbiti - Sovražna skladišča na nettunskem predmostju bombardirana

Führerjev glavni stan, 3. maja. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na obeh straneh srednjega Sereta so prišli večeraj Sovjeti na ozki črti z močnimi pehotnimi in oklepniškimi silami ter s podporo številnih borbenih letal s tamkaj pričakovanim napadom. Nemške in romunske čete so z živlim odporom ter s takojšnjimi protinapadi preprečile nameravani preboj. V hudih bojih so uničili 160 oklepnikov, izmed katerih so jih 65 zbili nemški in romunski borbeni ter bojni letalci, ki so sijajno podpirali boje kopne vojske. Nasprotnik je imel težke krvave izgube.

Med Karpati in zgornjim Dnjestrom so se izjalovili krajevni boljševiški napadi. Madžarske čete so uničile več sovražnih edinic.

Jugozahodno od Kovlja je sovražnik z ojačenimi silami nadaljeval svoje napade. V srđitih bojih smo jih odbili.

77. jata borbenih letal pod vodstvom komodorja, odlikovanca s hrastovim listom polkovnika Brucka, se je pri bojih na vzhodnem bojišču posebno obnesla.

Na nettunskem predmostju smo z izgubami za sovražnika odbili več njegovih napadov. Z italijanskega južnega bojišča ne javljajo nikakih pomembnejših bojev.

Nemški bojni letalci so v zadnji noči z dobrim uspehom bombardirali sovražnikova municijska in oskrbovalna skladišča na nettunskem predmostju.

Severnoameriški bombniki so izvedli večeraj strahovalni napad na stanovanjske dele Firence. Porušili so številne hiše, prebivalstvo je imelo izgube. Sestrelili so pet sovražnih letal.

Nekaj britanskih letal je v pretekli noči vrglo bombe na zahodno nemško ozemlje.

Krajevni boji na vzhodu

Berlin, 3. 5. Na vzhodnem bojišču je prišlo 1. maja le do krajevnih napadalnih in obrambnih bojev. Pred Sebastopolom je sovražnik s svojimi četami in bataljoni skušal najti slaba mesta v nemških črtah. Toda branilci so mu preprečili vse poskuse, da bi se približal nemškim postojankam, ter so ponekod, kjer je bilo ozemlje ugodno, še sami premaknili naprej svoje lastne črte. Na številnih točkah ob spodnjem Dnjestru so boljševiki skušali ponovno izločiti posamezna oporišča iz glavne nemške bojne črte. Tudi tu so odnešli le krvave glave. Med Dnjestrom in Siretulom so se omejili prav tako le na brezuspešne krajevne napade. Njihovo veliko število in močan promet na glavnih oskrbovalnih cestah nam vendar priča, da na področju zahodno od Jasija lahko pričakujemo večje boje. Kake izgube imajo Sovjeti pri krajevnih spopadih, nam kaže poročilo divizije oklepniških grenadirjev »Velika Nemčija«, ki je v aprilu uničila ali zaplenila v obmejnih romunskih predelih 122 oklepnikov, 156 vsakovrčnih topov in številno ostalo orožje. Poleg tega je imel sovražnik visoke krvave izgube. Divizija je zajela preko 1400 ujetnikov.

Med Karpati in Zgornjim Dnjestrom so napadajoče nemške in madžarske čete zopet izboljšale svoje postojanke. Na odsekih pri Tarnopolu, Brodih in Luku je vladal mir. Jugozahodno od Kovlja so napadli boljševiki z močnimi silami nove nemške postojanke pri Turji. Nemci so v hudih bojih sovražnika odbili ali pa zadržali.

Na bojiščih med Pripjetom in Finskim zalivom je razen krajevnih bojev pri Vitelsku prišlo le do nepomembnih spopadov. Na večini odsekov se zaradi velikega blata bijejo nemški grenadirji in pionirji le za posamezne izpostavljene položaje ali pa za zapuščene dele jarkov v ozemlju, ki je brez gospodarja. Vsek ovržnikov poskus, da bi si pridobil še tako malenkostne prednosti, takoj razbijajo. Pri boljševiških napadih na obeh straneh Vitelske gre v bistvu za sunke, ki naj vežejo nemške čete in razbremene tolovaje, ki se obupno upirajo stalno napredujočim nemškim silam. Kljub temu čiščenje težko prehodnih gozdnih in močvirnih predelov dobro napreduje.

Grozno boljševiško zločinstvo v Rudnici

Bukarešta, 3. 5. Nekemu prebivalcu transilvanskega kraja Rudnice je uspelo zbežati po boljševiški zasedbi. Med drugim je poročal tudi o izredno zahrbtno izvedenem boljševiškem grozodejstvu. Priča teh komunističnih grozot, 36letni Nikolaj Vladimir, je povedal naslednje:

»Ko so sovjetske čete zasedle Rudnico, je sovjetski poveljnik izdal prebivalstvu proglas, v katerem je objavil »sovjetske pravice« in predvsem tudi »svobodno izvrševanje verskega udejstvovanja«. Zaradi tega se je naslednjo nedeljo, po odhodu čet zbrala v cerkvi številna ljudska množica. Zakasnile sem se in sem hotel pravkar zapustiti svojo hišo, ko sem zagledal, da teče k meni nek moj znanec.

Dogovor med Španijo in Angloamerikanci

Madrid, 2. maja. Špansko zunanje ministrstvo je v terek objavilo, da so končana pogajanja med Španijo ter Anglijo in Zedinjenimi ameriški državami. V poročilu bere, da so bila pogajanja zaradi velikega števila vprašanih dolgotrajna in da se dogovor nanaša na številne točke in to predvsem na gospodarske odnose Španije do Anglije in Zedinjenih ameriških držav. Razgovori so se vodili v okviru striktno španske nevtralnosti. S tem je bila dana možnost, da se normalizirajo odnosi med Španijo in drugimi pogodbenimi partnerji, ki so bili v preteklih tednih prebili vsem znano krizo, ter odstranijo vse težkoče, ne da bi bili s tem oškodovani interesi ali dober glas udeleženi narodov.

O napadu na Firence

Budimpešta. O nedavnem angloamer. strahovalnem napadu na Firence poroča »Függetlenség«, da se ravno povzročitelj letalskega nasilja po naročilu svetovnega židovstva, ki si je že od nekdaj vroče želelo, da bi uničilo zapadno kulturo, ker bi tako narode, ki bi jih oropalo zgodovinske tradicije, tem lažje spravilo pod svojo svetovno diktaturo.

Švedska nevtralnost

Stockholm. Švedski ministrski predsednik Hanson je v govoru, ki ga je imel 1. maja v Malmöju, podčrtal nespremenjeno švedsko voljo do ohranitve in nadaljevanja sedanje nevtralne politične smeri ter se bavil z angloameriški zahtevami, naj Švedska skrepi svoje trgovske odnose z Nemčijo. Dejal je, da je čisto opozoril, da nevtralnost sredstvo za doseg cilja, ki si ga je postavila Švedska, namreč za ohranitev državne samostojnosti in svobode izven vojne. Večina švedskega naroda je sedaj prav tako kot prej soglasna z namenom svoje vlade, obdržati izmen izven vojnega spopada. Švedska sama mora braniti svojo nevtralnost. Nevtralcu morajo sami presoditi, kako je mogoče najbolje obvarovati svoje koristi in svoje ideale. To pa nikakor ni mogoče z udeležbo v vojni.

Poplavna katastrofa Mississippija

Stockholm, 3. maja. Desettisoči vojakov in inženirjev ameriške armade ter osebe civilnih vojaških organizacij, prostovoljci in vojni ujetniki delajo dan in noč, da bi zadržali naraščajoče vode Mississippija, Missourija in Illinoisa, poroča »Stockholms Tidningen« iz New Yorka. Voda je v St. Louisu podrla 12 metrov visok nasip. Tisoči rodnih so brez strehe, okrog dva milijona akrov zemlje pa je poplavljenih. Strokovnjaki so izjavili, da kritični položaj še ni minil.

Rim. Kralj Emanuel je imenoval žida Philipota za zveznega člana zavezniški in boljševiki, židovskega finančnika Junga pa za finančnega strokovnjaka velekapitalistične Savojske hiše.

Romunsko vojno poročilo

Bukarešta, 3. 5. Romunsko vrhovno poveljstvo je dne 2. maja objavilo sledeče vojno poročilo:

»Na mostišču pri Sebastopolu, v Besarabiji in severno od Jasija ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Po močni topniški pripravi je napadel sovražnik z močno podporo oklepniških sil na odseku Targu Frumos — reka Moldava. Zadalj smo mu izgube in ga zavrnili. Siloviti boji še trajajo.«

Tolovajski vdor v severno Srbijo preprečen

Berlin, 3. 5. Po angloameriškem bombardiranju srbskih mest so skušale v zadnjih aprilskih dneh vdreti boljševiške tolovajske skupine preko Drine in Ibra v severozahodno Srbijo. Nemške čete so jih v hudih bojih, v katerih so imeli tolovaji zelo visoke izgube, razbile, vrgle nazaj in potisnile proti zapadu. Težko zbiti tolovajski oddelki so se morali umakniti v bosanska gorovja. Pri obrambi tolovajskih napadov so uspešno sodelovali tudi erbski prostovoljski oddelki.

Še en udarec tolovajem

Berlin, 3. 5. Močne tolovajske sile so se vgnezdile v nižinah med Savo in Bosutom, se tamkaj utrdile in pričele stalno ogrožati železniško progo Zagreb-Beograd ter razne okoliške kraje. Tu so tudi opravljale stalen prevoz živil in vozil, ki so jih naropale v obmejnih krajih severne Srbije preko Save. Nemške čete so v zadnjih dneh obkolile te tolovajske skupine. Nato so pionirji odprli zapornice reke Bosuta ter tako poplavlili nižine z vsemi skrivališči in bivališči tolovajev. Istočasno so s tem onemogočili vsak prevoz preko Save. Obkoljene tolovajske skupine so se zaman skušale rešiti na nekatere višine, ki so gledale iz vode, ali pa se prebiti preko nemškega obroča. Le nekaterim maloštevilnim tolovajem je uspelo, da so ponoči preko vode ušli nemškim strojniam. Večina pa jih je utonila, kajti kasneje so letala ugotovila, da plavajo po vodi številni mrtvi tolovaji ter konjska trupla.

Pariški nadškoof o strahovalnih napadih

Berlin, 2. maja. Pariški nadškoof je ponovno obsodil bombniške napade angloameriškega letalstva. »Ugotoviti moramo«, tako piše nadškoof, »da škoda bolestino prizadeva številno prebivalstvo in da poškodovana poslopja nimajo ničesar opraviti z vojaškimi cilji«.

Miren 1. maj v Italiji

Milan, 2. maja. Navzlic trditvam sovražne propagande je 1. maj potekel kaj mirno v Severni in Srednji Italiji. Izostale so stavke in nemiri, ki jih je sovražnik napovedoval. 1. maja se je delo v vseh obratih redno in brez sleherne motnje nadaljevalo. Hujškarna radijskih postaj Moskve, Londona in Barija, ki so pozivala severno-italijansko delavstvo na stavke, sabotaže in umore, so ostale brezuspešne. V Londonu in v Moskvi so upali, da bo 1. maj pokazal moč protifašističnih in protinemških elementov v Severni Italiji. V posameznih severnoitalijanskih mestih so komunistični agenti v noči na 1. maj razširili proglase, ki so ščuvali prebivalstvo na zločine. Popoln neuspeh tega velikopoteznega agitatorskega ščuvanja pa dokazuje, da delovni sloji v severni in srednji Italiji nikakor niso več pripravljeni poslušati zločinska navodila sovražnih agentov.

Anglija obžaluje...

Zeneva, 3. 5. »Sunday Times« piše, da je bilo že od pričetka obžalovanja vredno, da je Anglija oddala Združenim državam za 99 let v najem razna oporišča. Pаметno bi bilo, da se ne bi nikdar obvezali za tako dolgo dobo. V času enega rodu je sedaj Anglija doživela dve svetovni vojni, pri katerih Združene države v prvih letih niso sodelovale. Ako bo v dohodnem času izbruhnila še tretja svetovna vojna, potem bi bilo lahko katastrofalno, ako Anglija ne bo mogla dobiti nazaj teh oporišč. Dolgoletni najem bi bil upravičen le, ako bi bili odnosi med obema državama takšni, da bi proti vsakemu napadalcu enako reagirali. To pa naj bo cilj britanske politike.

Kratka poročila

Amsterdam. Državni podtajnik v zunanem ministrstvu Hal je v terek izjavil v Spodnji zbornici, da se angleška vlada nikakor ni obvezala, da bo postopala z Rimom kot z odprtim mestom.

Stockholm. Londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet« poroča, da so tamkaj pričeli z novo uradno kampanjo molčanja.

Zeneva. V Združenih državah stanujejo Britanci z diplomati vred in ostali vladni uradniki se ne bodo smeli vračati na kratkotrajne obiske v Anglijo, razen, ako bo njihovo potovanje vsled nacionalnih interesov nujno potrebno. Britanska poročevalska služba, ki je objavila te nove omejitve, dodaja, da ta ukrep nadalje ojačuje nadzorstvo potniškega prometa iz Velike Britanije, ki je bilo kot varnostni ukrep uvedeno dne 24. aprila. Nova uredba se nanaša na vse v inozemstvu nahajajoče se Britance in bo v veljavi do nadaljnjega objave.

Zeneva. Po poročilih iz zaneeljivega vira se nahaja bivši informacijski minister Duff Cooper v svojstvu zveznega člana angleške vlade na potu v Alžir k odboru de Gaulle.

Delu čast, delavcem dostojanstvo in pravice

Poleg poučevanja delavskih množic, katerim komunizem ne more in ne bo prinesel resnične odrešitve, poleg policijskega preganjanja komunizma, je treba predvsem delavcem temeljito izboljšati njihov življenjski in socialni položaj. Brez korenite prenove sedanjega gospodarskega sistema borba s komunizmom ne bo uspešna. Proletarce je treba razproletariti s tem, da pridejo do družinske imovine. Z drugimi besedami se to pravi: svetne, materialne dobrine in bogastvo je treba pravično porazdeliti po vidiku socialne pravičnosti in socialne blaginje. Vsakemu svoje: kapitalu, kar mu gre, pa tudi delavcu, kar mu po vseh naravnih in božjih postavah pripada.

Socialni red mora zrasti iz naših lastnih notranjih moči

V bodoče si bo moral vsak narod v okviru splošnih zdravilnih smernic iskati rešitve svojih gospodarskih in socialnih prilik. Vsak narod ima namreč svoje značilnosti in posebnosti in ne gre vse nazeti na isto kopito.

Utrjen socialni red se more le razvijati, če izvira v vsakem narodu iz lastnih notranjih moči. Socialnega reda ni mogoče kupiti, kakor kako konfekcijsko blago, dorasti mora iz notranjih moči, katere so učinkovite v narodnih samih, in se morajo tako izoblikovati, kakor so tem močim primerne. Tako mnogostranske, kakor so narodi našega kontinenta, tako mnogostranske bodo zato tudi oblike socialnega življenja v Evropi. Kljub vsem mnogoterostim se pojavljajo, kakor je dokazano z dogovorom v Salzbrunn, tudi skupnosti, ki se nahajajo seveda manj v tehniki, kakor v temeljnih načelih. Narodi, kateri se priznavajo k isti kulturni skupnosti in prebivajo v istem usodnem prostoru, bodo vedno prisiljeni, trditelj se za skupne ideale, če hočejo živeti v medsebojnem miru in prijateljstvu. Poti, na katerih se ti ideali uresničujejo, so po zmožnostih in potrebah različne. Znanje oblike so brezpomembne, če obstajajo soglasja v bistvenih ciljih.

V okviru splošnih smernic mora slovenski narod ustrezajoč svojim posebnostim, ustvariti samostojno obliko gospodarske in socialne ureditve.

Premostitev razrednega sovraštva

Dobrine sveta, ki bi jih moralo biti dovolj za vse, so danes krivično razdeljene. Peščica judovskih kapitalistov ima dejansko v rokah vse dobrine, milijonske množice proletarcev pa nimajo niti najpotrebnejšega za življenje, to je vsakdanjega kruha in primerne obleke. Kapitalisti prisvajajo sebi kapital in sadove dela, ki je vendar jasno, da gre vsakemu svoje, ker ne kapital ne more biti brez dela, ne delo brez kapitala. Kapitalizem je milijonske množice proletarcev pognal v skrajno bedo in si jih napravil za svojega smrtnega sovražnika.

Kapitalizem je tako ustvaril rzrede, marksizem je med njimi skopal sovraženje, iz katerih danes komunisti organizirajo in vodijo naskok in napad ne samo na razred posedujočih, ampak na meščansko državo, kar se po domače pravi: na sodobno družbo.

Tako stanje je neizbežno, ker sovraštvo rodi še hušje sovraštvo, maščevanje in krvavo nasilje.

Delavcem pravične plače

Ta prepada pa je treba premostiti in razrede zblížati. Prvi važnejši korak je ureditev delavskih plač, to je zagotovitev delavskih najnižjih prejemkov. Z kaj, ni mogoče reči, da bi bilo socialni pravičnosti zadosteno, ako delavci nimajo zagotovljene zadostne plače, da bi mogli primerno preživljati sebe in družino, če se jim ne omogoči, da si pridobije vsaj skromno imetje in se tako prepreči splošno ubožstvo.

Delavec v normalnih razmerah ne sme zaslužiti samo toliko, kolikor mu je za življenje nujno potrebno, temveč nekaj več, da si lahko v varčnosti ustvari lastni dom in družino. Zato je pravična zahteva, da mora vsak delavec prejemati za plačilo najmanj ugotovljeni nujni življenjski trošek (eksistenčni minimum) in še 25 odstotkov tega troška, poleg družinskih doklad, seveda. Ta zahteva je za premnoge gospodarje nezasišana. Delav-

stvo je danes ali jutri še ne bo doseglo. Toda delavci so trdno odločeni, tako plačo doseči in se zanj boriti z vsemi zakonitimi sredstvi. V tej borbi odnehati ne bodo.

Družinska plača — prvi pogoj za zdravo družinsko življenje

Ko so prihajali delavci pred gospodarja z zahtevo po višji plači ali po družinski dokladi, so jih ti zelo na kratko odpravili čez, družina je vaša zasebna zadeva. Jaz sem najel vašo delovno moč in to vam odškodujem s pogojeno mezo. Od vaše žene in od vaših otrok pa jaz nič nimam, zato tudi vi od mene ne smete ničesar zahtevati zanje.

Na zdravi, močni in številni družini je močno zainteresirana zlasti država. Zato je prav, da ona vzame v zaščito delavsko družino tudi napram delodajalcem in določi družinske plače.

Ta vprašanje je italijanska oblast, če se ne spušča v višino doklad, ki so z ozirom na točno dragjino gotovo prenizke, precej dobro rešila. Osnove te rešitve naj se v bistvu ohrdijo, le da se pravica do družinskih doklad razširi na lasta in tašio.

Družinska plača je nujen predpogoj za res pravično in pravično ureditev prilik pri nas in drugod, je hkrati prvi pogoj za zdravo družinsko življenje in za narodovo rast.

Prisilno varčevanje

Delavec bo tako zaslužil nekaj več, kakor pa iz rok v usta. V nekaterih krajih so delavci že tudi pred sedanjim vojno zaslužili več, v nekaterih celo precej več. Toda velik del večjih zaslužkov so delavci po nepotrebnem zapravili, n. pr. na Jesenicah, v Trbovljah. Delavčeva družina pa je živela iz tedna v teden, v primeru kakšnih večjih neprilik pa so je takoj znašla pred prazno shrambo in prazno blaginjo. To gotovo ni zdravo in je treba delavstvo v svojo resnostjo navajati k varčevanju. Gospodarsko se ga bo tako krepilo, istočasno bo rastla njegova samozavest, zadovoljnost s poklicem, pa tudi znanje ne bo tako omahljivo, kakor smo ga žal čisto opazovali pri mnogih delavcih. Zato je prisilno varčevanje treba uvesti, dokončno rešitev tega vprašanja pa bo gotovo treba prepustiti bodočim gospodarskim ustanovam.

Vrnimo delu čast, delavcem osebno dostojanstvo

V sedanjem gospodarskem redu se delavec ne upošteva kot človek, ampak samo kot nosilec porabne moči, toliko ali pa še manj kakor stroj. Danes se za delavca trži po tržnem zakonu povpraševanja in ponudbe in se delo kupuje kakor blago, ne glede na to, da je človeško delo delovanje človeka, ki je oseba in po svojem poklicu neskončno vzvišen nad ves tvari svet.

Ker kapitalizem tako poniževalno gleda na delavca, se nikar ne čudimo, če še bolj poniževalno ocenjuje njegovo delo. Tudi sedanje delavske plače se ravnaajo po liberalnih gospodarskih načelih ponudbe in povpraševanja. Kar se tu imenuje plača, ni samo plača sama zase, ampak je tudi vključena hrana in stanovanje. In če je ponudba velika, tedaj pade taka plača tako nizko, da kot plačilo ne ostane niti toliko, kolikor je najbolj potrebno za skromno hrano in stanovanje. V takih primerih je delavec na slabšem kakor delovna živina ali kakor suženj v starem veku.

Judovski kapitalizem ravna z delavcem, kakor da je gola žival, ali samo stroj, ki se ceni zgolj po delovni sili. To se pravi, delavca ponižati pod človeka, prezreti v njem človeško čast, ga vreči med stroje in druga tvorna pomagala gospodarstva.

Namesto mezdne pogodbe — socialna pogodba

Mezdno razmerje v sedanji obliki delavca bolj ali manj ponižuje, zato ga je treba tega razmerja osvoboditi in mezdno pogodbo bo treba zamenjati s socialno pogodbo. Delavec bo treba pritegniti k podjetju kot resnične sodelavce podjetnika tako, da se jim nudi ali čim večja udeležba na kapitalu ali na upravi ali pa na dobičku podjetja. To se je že na razne načine začelo delati v ne le malo korist delavcem in posestnikom. —

Tako postanejo delavci in uradniki solastniki ali soupravniki podjetja ali na nek način deležni dobička.

Delavci z družabno pogodbo dobe lahko močan vpliv na podjetje in s tem omilijo svoj položaj. En način je, da so delavci udeleženi pri podjetju z deleži. Morda si pridobijo delež (delnice, akcije) z delom plače. Tako postanejo delavci solastniki podjetja.

Drug način bi bil, da sicer niso solastniki, a jih lastniki, ker se zavedajo njih pomena za podjetje, pritegnejo k upravi, da imajo besedo pri gospodarjenju, v kakšnem obsegu naj se dela, kako podjetje izpopolni, razširi ali omeji, kako naj se uporablja dobiček itd.

Tretji način bi bil, da delavci niso ne solastniki ne soupravniki, a so vendar soudeleženi pri dobičku. Saj delavci soustvarjajo dobiček. Naj ga bodo tudi v neki meri deležni. Poudarjamo: v neki meri. Zakaj podjetje ima kdaj lahko tudi izgube. Teh pa delavci gotovo ne bi hoteli biti deležni. Na račun teh izgub se morajo pač zadovoljiti z manjšim deležem dobička.

To so torej nekatere možnosti, ki bi dale delavcem v podjetjih nekako bolj ugodni položaj, da bi se ne čutili za manj vredne, temveč za družabnike v podjetju.

Delavci naj čutijo s podjetjem

Ustvaritev pravičnih sodobnih odnosov med delom in kapitalom zahteva, da se samo mezdno razmerje kolikor mogoče odpravi; to zahteva nadalje tudi zainteresiranost delavcev v podjetjih, medsebojna kontrola delavcev pri delu, večja stvaritev dela v podjetju in končno tudi vzgoja delavstva za stanovski red.

Seveda pa bo treba tudi delavce za to vzgojiti. Delavci bodo potem morali tudi delati in čutiti s podjetjem, kot delajo in čutijo gospodarji. S pridnim in umnim delom bodo sami morali skrbeti za rast in napredek podjetja. Zato bodo morali iz svoje srede izločiti vse lenuhe, vse saboterje, vse zajedavce, ki bi hoteli biti deležni le sadov skupnega dela, ne bi pa hoteli doprinesati tudi žrtve in naporov za skupno delo in za skupno blaginjo. Za vse lenuhe in tem podobne tipe bo nova družba imela samo prisilno delo.

Obvezne kolektivne pogodbe

Takim socialnim pogodbam odpiramo pot z dobrimi kolektivnimi pogodbami, katerim bo treba v bližnji bodočnosti posvečati največjo skrb in pažnjo.

Uvedejo naj se splošne in dopolnilne kolektivne pogodbe; splošne za cele

stroke, dopolnilne za posamezna podjetja. Prve so obvezne, druge so svobodne. Zastojna skušnjava preteklosti, kako so se kolektivnim pogodbam podjetniki skušali izogniti, čeprav so v interesu urejenega narodnega gospodarstva, torej tako podjetnikov kakor delavcev, narekuje predlog o prisilnih kolektivnih pogodbah za vse stroke. Sklepanje kolektivnih pogodb prisilnega značaja naj se v glavnem prenese na pristojno Delavsko in Delodajalsko zbornico, oziroma podreje-ne sindikate.

Splošna kolektivna pogodba naj obsega določila o delovnem času, o višini in načinu izplačila prejemkov, sprejemu in odpustu delavcev, poslovanju obratnih in organizacijskih zaupnikov, o plačnih dopustih delavcev, disciplinskih predpisih, prisilni štednji in soudeležbi delavcev na kapitalu, trajanju pogodbe, o vajenih, nameščenih, o soudeležbi delavstva pri upravi in dobičku podjetja in vse druge določbe, za katere smatrajo pogodbenice stranke, da jih je koristno uvesti v kolektivno pogodbo.

Take dobre in dosledno zgrajene kolektivne pogodbe bodo premostile marsikatera nasprotja med gospodarji in delavci. Če bodo gospodarji pogodbe spoštovali, delavci ne bodo imeli nobenega povoda, da bi jim kazali zobe, da bi jih ertili. Razredne razlike naj izginejo! Če bodo gospodarji pošteni, pravični in uvidni, bodo tudi delavci zadovoljni in lojalni, potem se tudi ne bo treba bati štrajkov, saj bo s primernimi kolektivnimi pogodbami in v medsebojnem sporazumom ob sodelovanju in podpori oblasti lahko odstranili vsak nesporazum.

Oklanjamo komunizem — hočemo pa obnovo družbe

To je samo nekaj pogledov na novo ureditev delavskih razmer. Kakor odločno odklanjamo komunizem z njegovo socialistično revolucijo in socialistično-kolektivistično družbo, prav tako je treba in bo treba odločno in za vedno vreči v ropotarnico marsikatero naziranje in sestav, na katerem sloni sedanjí gospodarski red, treba se bo odreči marsikateri stvari, na katero smo danes močno navezani. Samo s skupnimi žrtvami in s skupnimi naporii bomo prešli in prebrodili težko krizo, v kateri se sedaj nahajamo. To morajo vedeti vsi, gospodarji in delavci! Družabna reforma je nujna in ne bomo se je ognili; gre za to, da jo izpeljejo ob pravem času pravi ljudje. Pogled nas vseh mora biti uprt v bodočnost! In na to je mislil tudi Pij XI., ko je v okrožnici Quadragesimo anno zapisal: »Naj nihče ne misli, da bo mogoče javni red in socialni mir proti prevratnim duhovom uspešno brati, če se nemudoma ne pristopi k pogumnemu delu, da se to izvrši!«

—n—

Iz Gorice

Sv. Križ. Tudi pri nas na Vipavskem granate zahtevajo svoje žrtve. Oni dan je zadelo 51-letnega Tineta Kumarija, ki je pri delu na polju naletel na granato, ki ga je precej močno ranila. Prepeljati so ga morali v Gorico v bolnico, kjer pravijo, da bo v dobrem mesecu zopet okrevajo. — Solo imamo tudi. — Časopise bemo le tiste, kar nam jih prinese kurir. Zato tudi le malo zve, kaj se godi po svetu.

V vodnjak je padel 33 letni Lojze Gorčič iz Vrtojbe. Približal se je bil arteškemu studencu, ki je globok 24 m, pa se mu je zvrtilo v glavi. Na srečo pa je bila voda razmeroma nizka, nekaj nad en meter, tako da se je lahko nekaj časa vzdržal nad površino. Tudi pomoč je bila pri roki. Eden njegovih prijateljev se je spustil po vrvi v vodnjak in potegnil ponesrečenega na svetlo.

Renče. 21. aprila je rdeče sodišče obsodilo na smrt in dalo ustreli 18 oseb, med katerimi je bilo tudi nekaj delavnih članov komunistične partije, ki pa so, kot kaže, izgubili zaupanje svojih predpostavljajen. Gotovo so si dovolili imeti samostojno mnenje o kaki stvari, tega namreč komunistični oznanjevalci svobode ne trpijo.

Zvezde vodnice za lante in moše. 32 premišljevanj z zgledi in kratkim molitvenikom. Spisal duhovnik tržaške škofije. Izdala Gor. Moh. družba. Str. 136.— (Dobijo se v Kat. knjigarni v Gorici. Cena .10.—)

Zvezde vodnice so najnovejša šmar-nice, namenjene zlasti fantom in moštem, ki nosijo v vojnem času najtežje breme ter potrebujejo naukov za pravo pot do srečnejše bodočnosti na tem in na onem svetu. Pisec teh šmar-nice je zbral obilico praktičnih in koristnih nasvetov za versko in drugo življenje vsakega posameznika. Obravnava verska vprašanja, še bolj pa vprašanja vsakdanjega življenja, n. pr. red, zvestoba, varčnost, domoljubje, berilo, petje, sv. zakon, družino itd. Priznati je treba, da je imel pri izbiri problemov prav srečno roko. Šmar-nice delejo še bolj zanimive tudi številni zgledi, ki nazorno podpirajo pisateljeva izvajanja. Sezite po tej knjižici, ki vsebuje toliko lepih zrn trajne vrednosti.

V vodnjak je padel. V Vrtojbi pri Gorici se je pripetila svojevrsna nesreča. Nek 33 letni vaščan se je preveč nagnil preko ograje vodnjaka, izgubil ravnotežje in se prekopicnil v 24 metrov globoki jašek. Ker v vodnjaku ni bilo več kot dober meter vode, se je kljub poškodbam držal toliko časa pokonci, da mu je sosed prišel z močno vrvjo na pomoč. Ko so ga spravili na svetlo, so ga odpeljali v mestno bolnišnico.

SPORT

Negometni turnir SK Bratislava. V prvi igri sta nastopila Vienna in TSS Trnava. Igra je potekala medla. Trnava je dosegla lep uspeh s tem, da je dosegla neodločen rezultat 2:2. Motivo zagrebške Concordie je v drugi igri podleglo Bratislavi s izidom 1:6. Igra Hrvatov je bila slaba. Bratislava in Vienna sta igrali 2:2.

Svetovni rekord v plavanju. Nemška plavalca Grela Grass je postavila pred kratkim nov svetovni rekord v plavanju na 100 metrov prsno s časom 1:39,4 min. In je s tem izboljšala lastni rekord za 4 desetinke sek. Vso progo je preplaval v metuljkovem stilu brez resne konkurence, saj je druga potrebovala čas 1:33 min. Zmagovalka je preplaval 200 m prsno v 3:00,4 min, kar je dober čas že za moške.

Dunajski binokstni turnir s zagrebškim Gradjskim. Dunajski turnir v proslavo 40 letnice obstoja kluba Floridsdorfer AC bo jako dobro zaslelen. V Praterjevem stadionu bodo nastopili: zagrebški Gradjski, eno najmočnejših evropskih moštev, dunajski Vienna, Rapid in Jubilant, ki je zasedel v donavsko-alpskem okrožju drugo mesto. Na sporedu so naslednji pari: 28. maja Floridsdorfer AC in Gradjski, Rapid; Vienna; 29. maja Floridsdorfer AC in Rapid, ter Gradjski in Vienna.

Uspehi španskih lahkoletov. Na prvi prireditvi španskih visokoletov v tem letu v Madridu je uspešno Ponsu (Barcelona), da je s skokom 1,91 m postavil nov španski rekord. Pons Ernesto, ki ima že od leta 1940 španski rekord s skokom 1,86 m, je prekoračil to višino s skokom 1,88 m, pozneje pa je še uspel s skokom 1,91 m. Dober je tudi čas Adara Bagasa v teku na 800 m 1:58,8 min. Sednjo je tudi zmagal v petoboj. Dosegel je 2356 točk. Gutierrez je zmagal v teku na 100 m v času 11,4 sek. Perez pa v teku na 400 m v času 52,8 sek.

Denar, topovi in kri...

Banka Worma je bila izključno židovska, in je imela povsod svoje prste vmes. Wormski so bili bankirji, dobavitelji vojske, graditelji ladij, veletrgovci, dobavitelji premoga in petroleja. Velik sivežen delnic družbe Chargeura Réunion, s 100 milijoni kapitala, je bil v njihovih rokah. Wormski so bili v sossvetu zrakoplovne družbe Air-France, bili so v upravi sredozemskih ladjedelnice, Chantiers de la Mediterranée, v pristaniškem podjetju, Compagnie des Ports de Tunis, Sousse, in Splax; pa tudi trgovino z angleškim antracitom lahko smatramo kot njihov monopol. Banka Worms je imela tesne zveze z banko Lazard freres, od katere je tudi izvirala. Ta banka je imela svoj določen delokrog: transporte, ladjedelnice in — žurnalistično! Precej lisov, drugega reda sicer, ki so se pečali s finančnimi zadevami, je bila njihova last. Poglavar banke, Hippolit Worms, je bil oženjen s hčerjo družine Levis-Morgan. Ta zveza je že dolgo dobo vplivala na Wormsovo bančno moč tudi v mednarodnem svetu.

Prav takšna mednarodna banka, je bila banka Lazard freres, s sedežem v Londonu in New Yorku. Bavila se je največ s posredovanjem za mednarodna posojila in menjavanjem denarja.

Ta banka je tudi posredovala pri Morganu, da je bilo Poincaréju na londonskem denarnem trgu zagotovljeno državno posojilo treh milijard in sicer l. 1923. Kot menjalnica je banka Lazard freres prebijala dobre in hude čase; naslanjajoč se na svoje posestrime Stock-Exchange in na ono v Wall Streetu in pa na pariško borzo, ki je živahno trgovala z deleži dveh Judov, svojih klijentov, Bodenheimerja in N. Weilleja. Zdaj je jasno, čigava pest je ob vsakokratnem padanju franka, pritiskala na položaj. Kolektivno družbo Lazard freres je vodil David od banke David-Weill, bivši regent Francoske banke, član Častne legije, naslov, ki ga je dobil za »vzvišene zaslug« za finance republike. Bil je ljubitelj starin, predsednik sveta Narodnega muzeja in član Akademije lepih umetnosti; pod Pé-tainovo vlado pa je postal celo francoski državlján. Njegov sin in družabnik Pierre David-Weill, je zastopal banko Lazard freres v sossvetu raznih bank in zavarovalnic, ter v sossvetu trustov, korporativnih bank, električnih podjetij in nešteti podružnice Royal Dutcha. Banka je izdajala tudi časopisje. Sploh je imela banka Lazard izgovorjen stolpec za

svoje objave v nešteti listih — tudi v listu »Temps«. Banka je bila lastnica lista »Information«, ki je bil razširjen v gospodarskem in v borznem svetu. V industriji so zastopali to banko njeni družabniki oziroma njeni uradniki, tako n. pr. André Meyer pri kovinarski družbi, Société Metallurgique v Aubérie, Frédéric Bloch-Lainé pri družbi Citroën. Naj omenim, da je bila banka Lazard freres tista, ki je sporazumno z Michelinom, zadavila trdiko Citroën, ko se je le-ta v svoji nepremišljenosti hotela izmazati izpod nadoblasti Visoke finance.

Banka A. J. Stern et Comp., katere prvi voditelj so bili ustanovitelji Francoske banke, je bila mednarodna; svoj delež pa je imela v Londonu in v Amsterdamu. Z razliko od banke Lazard, se je bavila ta banka v prvi vrsti z delnicami za ljudske koristie. Poglavar te banke, Edgar Stern, je bil poročen s hčerjo bogatih judovskih industrijcev Fouldov ter je bil upravitelj vodovodne družbe, Compagnie Générale des Eaux. Njegov sin, Moric pa je imel za ženo nek Goldsmith. Bil je upravitelj podjetja Compagnie du Gaz pour la France et l'Étranger; najljubši sin Hubert pa je bil upravitelj Compagnie générale de l'Electricité. Da bo četvero-rotnik cel, naj navedem še nekega njihovega sorodnika, Jakoba Sterna, ki se je vrgel na splošno ljudske koristie. Bil je poslanec v pokrajini Nizkih Alp ter minister. Vsa moč

Sternov je izvirala predvsem odtod, ker so bili oženjeni s hčerkami iz najbogatejših judovskih družin: Fould, Halphen, Péreire in s hčerkami francoskih in angleških Rothschildov.

Rothschildi so sploh imenovali »velikane« Visoke finance.

Braleem bi se utegnili zdeti, da je Rothschildov bankarstvu odklenkalo. To je zmotno. Današnji Rothschildi ne tiščijo več v ospredje. Od l. 1900 do 1940 dalje so se polagoma umikali v ozadje; naj se njihovi agenti in zastopniki ubijajo z bankarstvom, Rothschildov ni več mar te vrste uspehov in časti!

Prav od l. 1900 dalje Rothschildi po zunanjem videzu niso bili več tako močni, a kljub temu so se tikali s kraljem Anglije in cesarjem Indije V sorodstvu z družino Sassoon, so predstavljali važno skupino britanskega narodnega gospodarstva. Zaradi zvez z Jakobom Schiffom so imeli zveze tudi s severno ameriškim judovskim bankami. Na ta način je bila ena tretjina gospodarstva Združenih držav v njihovih rokah. Rothschildi so bili — v Franciji in tudi v vseh drugih državah — udeleženi prav pri vsakem večjem denarnem zavodu in gospodarskem podjetju. Iz tega sledi, da so bili Rothschildi leta 1940, močnejši, kakor kdaj prej.

Rothschildi izvirajo iz Frankfurta. Prvi ustanovitelj njihove »dinastije«, Meyer Amschell, je imel veliko potomcev. L. 1800 je ustanovil na precej

živčni evropski šahovnici štiri banke, in jih je porazdelil med svoje sinove, ki so postali ravnatelji, in sicer: Salomon na Dunaju, Nathan v Londonu, Karlo v Napoliju, Jakob (James) je vodil banko v Parizu; prvorojenec, Amschell Meyer II, pa je ostal pri očetu v Frankfurtu.

Rothschildi so bili porazdeljeni po raznih državah; ločili so jih hribi in doline, morje in podnebje; sreča pa jim je bila povsod mila. Bili so pravi tipi oderuhov, zviti in pretkani; poznali so samo denar. Na videz so bili širokogrudni in velikodušni; prirejali so slavnostne večerje, vabili so na kosilo, toda vsak tak sprejem je imel svoj posebni namen; vjeti so nameravali kakšnega politika, kakšnega petičnega varčevalca, sploh nekoga, ki ga potrebujejo, da jim bo služil za njihove namene in načrte. Pri vsem tem pa niso nikoli tvegali lastnega denarja. Oni so bili vedno previdni, rabilijo tam, kjer drugi tvegajo. Talleyrand se ni zmotil, ko je pred sto leti zapisal o Rothschildih, da so »jastrebi finančnega sveta«. Oni so previdni. Dokler si niso svesti, da bo stvar uspešna, ne pričenjajo ničesar. Naj tvegajo drugi! Kadar se bo izkazalo, da je stvar uspešna, bodo že oni pravočasno zagrabili in izkoristili priliko v svoje namene. Vsak svoj nov poskus tvegajo le s tujim denarjem, ki ga zvajajo iz žepov varčevalcev z delnicami in zadolžnicami; naposled pa se poskušajo polastiti tudi teh.

Brezupni napor komunistične OF na Primorskem

Suspendirani duhovnik Avgust Černetič se zama trudi opravičiti cerkljanske umore

Gorica, konec aprila.

Znano je, kakšen silen odmev je imel znani cerkljanski pokolj na vsem Gorškem. Čeprav je od tega komunističnega pokolja minilo že tri mesece, se ob njem še vedno lažijo duhovi. Komunisti so sprva skušali pokolj mirno preiti in ga tako spraviti v pozabo, vendar se morajo vsak dan zopet povračati k njemu in se zaradi pokolja zagovarjati. Ob tem umoru 15 nedolžnih žrtev, od katerih je Gorško najbolj pretresla mučeniška smrt dveh mladih cerkljanskih kaplanov Ladeta Piščanca in Ludvika Sluge, se je na Gorškem skoraj popolnoma zjamilo.

Zato ni čudno, če se vodstvo primorske OF še sedaj trudi, kako bi te grozne umore pred gorškimi Slovenci opravičilo. V ta namen so poklicali na pomoč suspendiranega duhovnika Avgusta Černetiča, ki je imel sredi marca na mitingu v Cerknem govor.

Naravnost neverjetno je, kako komunisti predrzno računajo na nevednost in na kratko pamet svojih poslušalcev. — Prav v Cerknem, kjer so vsi ljudje poznali in ljubili svoja dva gospoda kaplana, si je Černetič upal trdit, da vlada v komunistični republiki popolna verska svoboda. Rekel je, da »rečeno sicer očitajo, da so brezverci, da pobijajo duhovnike, da rušijo cerkve itd. Res moramo priznati, je nadaljeval, »da je padlo več duhovnikov in tudi marsikatera cerkev je bila porušena. Toda vse to so napravili belogardisti in drugi nasprotniki. Reče pa so pri tem čisto nedolžni.« To si je upal trdit pred množico faranov, ki so bili lahko sami pridojenci komunističnega pokolja 15 nedolžnih žrtev in med njimi tudi dveh duhovnikov.

Nato pa je Černetič izrečno priznal, da so rdeči na Kranjskem res porušili nekaj cerkev in umorili nekoliko duhovnikov. Toda zakaj so jih? Razlaga je pristno komunistična ter kaže moralno in umsko višino verskih referentov pri OF. Zato so jih, je rekel Černetič, »ker tisti obojeni duhovniki tam na Kranjskem sploh niso opravljali svojih verskih dolžnosti, ampak so se postavili za organizatorje čet proti »Osvobodilni fronti. Kadar so potem komunisti napadli čete, so našli med sovražniki tudi nekakega duhovnika in ga seveda niso smeli oprostiti od krogel, posebno še, če se je sam boril ali pa če je sam vodil druge v borbo.«

Ce bi Avgust Černetič pripovedoval te zgodbe cerkljanskim faranom pred 5. februarjem 1944, bi mu morda še kdo verjel. Kranjska je v teh časih daleč od Primorske, resnica se težko izve, komunisti pa znajo prepričevalno lagati in njihovi verski referenti v tem prav nič ne zaostajajo. Toda Černetič je imel tu nesrečo. Vmes je namreč cerkljanski množični umor. Če je že govoril v Cerknem, je moral omeniti tudi gospoda kaplana Piščanca in Slugo. Le kako bi on opravičil njun umor. Porabil je kar isto formulo, kot jo je uporabljal za duhov-

nike na Kranjskem. Dejal je čisto mirno, tako kot more cinčno lagati samo komunist: »Kar se pa tiče onih dveh duhovnikov iz Cerknega, veste sami bolj natančno in bolj jasno kot jaz, kako sta organizirala belo gardo proti OF, kako sta sodelovala s sovražnikom.« Nekaj resnice je v tem stavku Černetič le povedal: kar se tiče onih dveh duhovnikov iz Cerknega, vedo cerkljanski župljani bolj natančno in bolj jasno kot Černetič, da sta bila to zvrna duhovnika, priljubljena v fari, vneti in zvesta delavca za Cerkev in za slovenski narod. In sedaj, ko je Černetič tudi njima namo-

prtil »izdajstvo, vedo cerkljanski župljani eno stvar vedeti: da so bili tudi vsi kranjski duhovniki, ki jih OF na Primorskem blati, prav tako svetli vzori slovenskih katoliških duhovnikov in da je vsa gonja proti duhovnikom samo bes organiziranega brezboštva, ki hoče uničiti vse, kar je katoliško in kar je slovensko.

Ce je že pokolj 15 žrtev v Cerknem prinesel v takrat še nejasne gorške razmere precej razsvetljenja, je Avgust Černetič s svojim govorom v Cerknem stvar popolnoma razjasnil, da jo razumejo tudi tisti, ki so do danes še oklevali.

Stotniku Slov. domobranstva Ant. Harbiču

Pred dnevi smo položili k večnemu počitku dva hrabra in neustrašna borca proti krvnikom slovenskega naroda, stotnika Slovenskega domobranstva Albina Čerkvenika in Antona Harbiča. — Prvi počiva na viškem pokopališču, drugi je pa dobil svoj zadnji dom med junaško padlimi domobranci na Gradu.

Pokojni stotnik Slovenskega domobranstva Anton Harbič je bil po rodu Hrvat ter je izhajal iz pošteno in delovno hrvatske družine v Vrbičku na Krku. Ljubezen do vojaškega stanu ga je odvedla v podčastniško šolo. Prirojena marljivost, vestnost in točnost, so mu omogočile, da je pozneje z uspehom položil tudi častniški izpit. Kot častnik je zatem služboval med Slovenci v planinskem polku. Na tem položaju je prišel v stike s slovenskimi planinci in z našim narodom ter ga je vzbujal z svojo ljubeznijo. Na Slovence se je pozneje še bolj navezal, ko si je Slovenko izbral tudi za življenjsko družico.

V svojem življenju in delovanju je bil pokojni Harbič tudi kot častnik pravilno usmerjen ter se je vedno zavedal, da je samo v službi naroda in da mora delovati samo za njegovo korist in ga braniti pred slehernim nevarnostjo. Zato je tudi takoj v začetku uvidel nesrečo, ki jo pripravljala slovenskemu narodu brezbožni in krvavi komunizem ter se njunim številnim vabilom in slepilu ni

hotel odzvati in pridružiti komunističnim tolovajem. Kot odločno protikomunistično usmerjenega častnika, so Savojevi tudi pokojnega Harbiča odpeljali v internacijo. Po vrnitvi v Ljubljano, se je po 8. septembru skupno s pokojnim stotnikom Čerkvenikom in Suvaldičem med prvimi aktivnimi častniki stavil na razpolago organizacijskemu odboru Slovenskega domobranstva ter je tako pomagal graditi in ustanavljati ter organizirati slovensko oboroženo silo proti komunističnim tolovajem. V borbi z njimi je bil povsod neustrašen in odločen. — Vedno v prvih vrstah s svojimi hrabri domobranci. Svoje junaštvo je pokazal tudi v zadnjih trenutkih svojega življenja, ko je neustrašno branil svoj položaj do zadnjega, in je padel sredi srčne borbe na mestu, kjer je sam prejel osem tolovajev. Tako je tudi pokojni stotnik Harbič kot Hrvat skupno z že pred njim padlimi častniki Vasiljevičem in drugim ter pok. Suvaldičem kot Srbi doprinesel svojo največjo žrtev za lepšo bodočnost slovenskega naroda in njegove domovine. Slovenski narod ga bo zato ohranil v večnem spominu ter ga bo uvrstil med tiste svoje sinove, ki se mu niso izneverili v trenutku največje preizkušnje in nesreče ter so vsem ostalim Slovincem s svojim lastnim primerom pokazali, kako mu je treba služiti in mu pripravljati srečnejše dni.

Borcu Jožetu Rusu v spomin

Zopet se je vsekal globoka, črna jama v Gaju junačkov, da sprejme vase velikega borca za narodovo svobodo, Rusa Jožeta iz Strug na Dolenjskem.

Ze pred dvema leti je zapustil svoj dom, čeprav sin edinec, in se pridružil prvimi protikomunističnim edincem, ki so se osnovali v dobrepoljski dolini. Jasno je uvidel kot zrel mož petindesetletni let, da grozi komunistična revolucija uničiti mali slovenski narod, zato ni niti za hip okleval, ampak je zbral ob sebi hrabre Stružance in šel na dolgo dveletno pot borbe in zmag s komunističnimi krvniki.

Kdo bi opisoval, koliko borbe se je udeležil, koliko zmag je doživel, kako je bil v vseh borbah svojim fantom zgled junača in moča, ki ga v tem svetem boju vodi samo čista ljubezen do naroda in Boga. Po badoljevski izdaji je skupno z nami doživljal usodo Turjaka. Živo nam stoji pred očmi njegova podoba; vedno je bil tam, kjer je bila borba najhujša, saj je vedel, da v Turjaku ne branimo samo sebe, ampak ves slovenski narod. Po zločinski izdaji je šel skupaj z nami na dolgo križev pot v Kočevje, Rimo, Rob, kjer se mu je posrečilo zbežati rdečim krvnikom. Samo on in Bog vesta za težke ure, ki jih je preživel te dni; danes so mu bogato poplačane. Ze prvi dan svojega bega se je pridružil domobrancem in zvest ostal na braniku domovine v Velikih Laščah, kjer se je truden od borbe zrušil ob mejniku svojega življenja.

Kako težko je odhajal od nas, kako strašna je bila njegova borba s smrtjo. Zdelo se nam je, kot da se hoče še z zadnjim naporom iztrgati objemu smrti in se skupaj z nami še boriti za svoj

umirajoči narod. Toda dovolj je storil, dovolj je žrtvoval, dal je vse, kar je imel, dal je svojo kri, dal svoje življenje, zato da bi drugi živeli. Njegov dom, izropan in opustošen, joka sredi komunističnega raja za njim, domača zemlja, ki jo je stokrat z žuljavimi rokami preblijal, vpije za njim, pa ga ni več. Za njeno svobodo se je žrtvoval. Njegovi starši, ki so jih rdeči krvniki kot berače zapodili iz lastne hiše, nemo strme v njegovo mrtvo telo; težko jim je dati sina edince, toda zavedajo se, da za tako velike ideale kot jih je imel, ni predraga nobena žrtev. Ponosni so, da so dali sina edince na oltar domovine.

Dragi Jože, izpraznil si mesto v svoji četi na položaju, da stopi na to častno mesto drug junak. Tvoj svetel lik, tvoja podoba ne bo nikdar izbrisana iz naših duš. Po poti, ki smo jo skupaj hodili dve leti gremo dalje, borili se bomo do zadnjega moča, dokler ne iztrebimo smrdljivo rdečo golazen iz slovenske zemlje in dočakamo dan svobode, ki ga ti nisi dočkal. Tebi pa, Jože, tisočkrat hvala za tvojo žrtev in večni ti spomin!

»Proketo smo ga zavozili«

Da včasih ponerga kak navaden bandit v komunističnih tolpah, je še čisto razumljivo. Toda hudo je za vojsko, kadar obupujejo tisti, ki bi morali vojsko voditi v »neizogibno zmago čez štirinajst dni«. In v komunističnih tolpah obupujejo že »generali«. Tako je komunistični general Ambrožič Mirko, komandant »Zapadne operative cone« (hm, hm, kako se to lepo sliši), izjavil dne 14. aprila pred vsemi ljudmi v Metnaju pri Stični: »Proketo smo ga zavozili! Vidim, da ne bomo zmogli! Kako rad bi se pretelkel v Ljubljano, če bi vedel, da se mi ne bo nič hudega zgodilo.« Ker gospod »general« dobro vedo, da imajo na vesti precej zločinov, je pač jasno in razumljivo, da se v Ljubljano, kjer zaenkrat še ne velja banditski pravni nered, ne smejo prikazati.

jeva, temveč je na njej prvič nastopil tržaški domobranci zbor, ki je zapel narodne pesmi Ljubca povej, poveji, Srce je žalostno, Jaz pojdem na Tržaško. Je pa davi elenca pala ter Mi slovenski smo vojaki. Tercet scater Finkovih je zapel Ptici, Vigred približa se, Glejte že sonce zahaja, Drobna ptička lastovička ter Ej vigred je to.

Tretja ura je bila 23. aprila. Ta večer je bil posvečen slovenski glasbi. Sodeloval je tržaški slovenski šramel ter deklški zbor, ki ga je vodila Tržačanka prof. Furlanova. Ta deklški zbor je zapel pesmi: Ptica, Lepi Jurij, Večer na morju in V okoli. Šramel pa: Treba ni, Bod moja, bod moja, Venček narodnih. Vmes pa je pela harmonika (Slovenskim mladencem) ter zaigral kmečki trio valček po narodnih motivih, polko in narodno Oj ti, Polonca!

Tako je ta večer lepe slovenske narodne glasbe pri poslušalcih vzbudil lepo domačnost, ki so jo bili vsi veselji.

Prav tako je tudi četrti ura bila posvečena večinoma glasbi, pa tudi recitacijam in predavanju. Tudi sedaj sta pela harmonika in kmečki trio, toda poudarek je bil dan drugan. Uvodoma je recitiral član Narod. gledališča Jan Prešernovo pesem Ribič, pred predavanjem pa gospa Šaričeva narodno Desetnica. Vmes pa so peli Lajovičev pesem Sanjarija ter Škrjančev Počitek pod goro. Osana pa je zaigral na klavir Škrjančev Intermezzo. Nato je sledilo predavanje g. Šušteršiča

ZA MESEC MAJ: MARIJA NAM GOVORI

Ko mi je naznanil angel Gabrijel, da hoče biti božji Sin rojen iz mene, mi je obenem sporočil, da se bo božji Sin, ko postane moj sin, imenoval Jezus, to je Odrašenik. Tedaj sem razumela, da hoče Odrašenik, naj bi tudi jaz sodelovala pri njegovem odrešilnem delu. Uvidela sem, da sem s privolitvijo za sodelovanje pri božjem načrtu bila že pripravljena, da sodelujem pri skrivnosti učlovečenja in odrešenja.

Privolila sem in odtlej sem do zadnjega diha Jezusovega z njim delala za rešitev človeštva. Iz mene sta bila mso in kri žrtvenega Jagnjeta, jaz sem ga vzredila z mislijo na križ, svoje molitve in trpljenje sem združevala z njegovimi molitvami in trpljenjem, svojo voljo z njegovo voljo. Svojega Sina sem darovala nebeskemu Očetu kot najvišjo žrtev. Jezus je bil Odrašenik, jaz soodrešiteljica.

Toda božji darovi in poklici niso do preklica. Kakor sem s svojim Sinom sodelovala v Nazaretu in na

Kalvariji, tako moram z njim sodelovati tudi do konca časov.

Na dan učlovečenja sem darovala Jezusa vsemu svetu; v teku stoletij ga moram darovati tudi slehernemu človeku. Kot sotrudnica Jezusova pri delu odrešenja moram biti tudi njegova pomočnica, ko gre za odrešenje posamezne duše, kajti odrešenje s svojim končnim učinkom se ni dovršeno. Milost zveličanja je bila sicer na Kalvariji zaslužena za vse duše, vendar jo je treba še vsaki posebej nakloniti.

To je moje poslanstvo vse do konca časov! Z Jezusom sem sodelovala za odrešenje vseh duš, z Jezusom pa moram delati tudi za njih spreobrnitev in posvetitev.

Kako naj bi tudi moglo biti drugače? Ko sem postala mati Jezusova, sem postala obenem mati vseh tistih, ki naj bi bili kdaj njegovi bratje. Ali nisem zato dolžna, da skrbim kot prava mati za življenje in zveličanje svojih otrok?

(iz knjige: Neubert-Lavrenčič, Moj vzor: Jezus, Marijin sin)

Junaštvo dom. narednika Kukovice Franca

V boju je junaško vztrajal na svojem položaju do zadnjega Komunistični zločinci so ga zajeli in ga strahotno mučili

Dva dni smo živeli v upanju, da morda le ni res strašna novica, da je padel v borbi s komunisti na položaju. Toda — pretekli terek pa smo ga že spremili k zadnjemu počitku v njegov domači kraj — na pokopališču v Dev. Mar. v Polju. Veličasten pogreb je pokazal, kako je bil priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. In teh je mnogo.

Po 8. septembru je bil naš France med prvimi, ki je sprejel žrtev, se odločal mirnemu delu v uradu in vstopil v domobranske vrste, zavedajoč se, da spravlja sebe in svoje v nevarnost. To je bila njegova prva žrtev za ogroženi narod.

Druga njegova žrtev je bila njegova mučeniška smrt. Ko so 22. aprila v temni noči napadli komunisti domobransko postojanko s pomočjo vaških terencev, je bil Kukovica do zadnjega na mestu.

Kot četni narednik je še zadnje trenutke s telefonskimi klici in naročili reševal boreče se tovariše. Kot poročajo njegovi fantje, je hrabro reševal, ne meneč se za nevarnost; nato je skočil s prijateljem še za hip v cerkev, pred tabernakelj. Iz cerkve gredeč je hotel tovariše opozoriti še na neko novo nevarnost, pri tem pa je padel morilec v roke. Ti so ga strahotno mučili in nato ubili. Zlomili so mu roko v komolecu, zlomili nogo, zlomljeno je imel tudi rebro. Vse telo je z nožem prebodeno, jezik odrezan ali iztrgan, spodnji zobje izbiti, glava pa je bila tako razbita, da so se mu od zadaj videli možgani in ga niti svojci niso mogli spoznati. Spoznali

so ga šele po nekem zanesljivem znamenju na roki. Seveda so ga komunisti pred umorom še oropali in slekli. Ležal je ne daleč od Grebenca Lojzeta na vrtu.

Pokojni Franc Kukovica ml., ki je bil uradnik Zavoda za socialno zavarovanje, je že pred časom vstopil v službo naroda k domobrancem. Bil je od svojih šolskih let — kot dolgoletni ministrant in kongregant v zavodski vzgoji — vedno odločen in veren katoliški fant in moč neustrašeno v naših katoliških vrstah. Udeležoval se je v prosvetnih in strokovnih društvih. Ko se je pa poročil, je vso svojo veliko skrb posvetil ljubljeni družini, ženi in dvema otročema, katerima je bil najskrbnejši oče. Pozabil pa pri tem tudi ni svojih staršev, deveterih bratov in male sestre, katerim je vedno posvečal svojo pozornost ter se je pri vsaki priliki oglašil pri njih — deleč dobrote in tolažbo.

Kot uradnik je bil zelo vreden in marljiv ter upoštevan pri svojih predpostavljanih. Stanovski tovariši pa so ga ljubili kot svojega najboljšega prijatelja. Po svojem mirnem in ljubeznivem nastopu si je pridobil srca vseh, ki so kdaj, bodisi uradno ali zasebno z njim imeli opravka.

Prijatelj Kukovica! Mi vsi spoštujemo Tvojo veliko žrtev, ko obžalujemo Tvojo prerano smrt. Ti nam ostaneš idealist, mož, ki stori, kar more, ne le, kar mora. Tvoje strašno razbičano telo pripoveduje nam vsem, kaj čaka našo zemljo in narod, če bi zagospodaril komunizem. Ohranili Te bomo v častnem spominu, kot zgled v boju proti komunizmu in za svobodo naroda. Tvoje mučeništvo naj Vsemogočni sprejme kot žrtev za pomiritev in spreobrnjenje morilcev.

Tebi pa podeli Vsemogočni večno plačilo v nebesih, Tvojim neotlažljivim domačim pa obilo tolažbe.

Iz Trsta

Izpred sodišča. V juniju preteklega leta je podrl avto v ulici Timeus 70-letnega Franciška Slugo. Sofer je kljub temu, da je videl omenjenega na tleh, vozil naprej in se še zmenil ni zanj. Pozneje so ugotovili, da je bil to bolniški avtomobil, ki ga je vodil Alojzij Padovan. Sluga je s pomočjo mimoidočih prišel do bolnišnice, kjer je bil sprejet na kirurški oddelku. Pred nekaj dnevi se je Padovan zagovarjal pred sodiščem. Izgovarjal se je, da se je moral umakniti tovrstnemu avtomobilu, ki je vozil pred njim. Sodišče ga je zaradi pomanjkanja dokazov oprostilo.

Velika tatvina. Neznani vlomilec se pretekli petek v prvih jutranjih urah vlomil v manufakturno trgovino v ulici Tarabochia, ki je last Marcella Sessija, in odpeljali na tovrstnem avtomobilu veliko količino manufakturnega blaga, katerega so znesli iz trgovine. Trgovca je oškodovan za veliko vsoto. Policijske oblasti so že uvedle preiskavo.

Tatvine. Pred dvema mesecema je gospa Vanda Miljan vzela v službo Stefanijo Poles, ki je bila zelo pridna in priprava za delo v hiši. Ko pa je gospa Miljan nekega dne hotela iz hranilnika vzeti denar, je videla, da je ta prazen. Sumila je pač, da je to mogla storiti služkinja, vendar pa ni bila povsem gotova. Pozneje ji je spet zmanjkalo pet parov nogavic in nekaj knjig, katere pa je našla pod posteljo služkinje. Da bi se še bolj prepričala, je dala v hranilnik 170 lir, ki so ji tudi hitro zmanjkale. Prijavila je Polesovo policiji in jo obtožila tatvine. Dekle je zanikalo vsako krivdo, ko pa so ji pri zaslišanju zagrozili z zaporom, je deloma priznala. — Pri neki drugi družini je bila v službi Zofia Ricci Pridna in delavna je bila, vendar pa so tudi njeni prsti bili predolgi. Njeni gospodinjini je zmanjkal lep pladenj, vaza in 12 srebrnih priborov, poleg tega pa še 2 kg surovega masla. Gospodinja jo je seveda prijavila policiji, ki jo je predala sodnim oblastem.

KULTURNI OBZORNİK

Slovenska kulturna ura v tržaški radijski postaji

Vskandanje slovenske časopisne napovedi so se začele v Trstu v okviru tamkajšnje radijske postaje takoj po novem letu 6. januarja 1944, in sicer na valu 263 v času od 7 do pol pol 8 zvečer. Ta poročila oddaja postaja še sedaj vsak dan. Toda v mesecu aprilu se je posrečilo pri nemških oblasteh dobiti še tedensko uro, namenjeno prosvetnim problemom. Ta slovenska kulturna ura je določena vsako nedeljo na čas od 15.20 do 16 ter vzbuja splošno zanimanje. Primorski Slovenci z veseljem poslušajo slovensko besedo iz Trsta ter se zahvaljujejo vsem, ki vodijo ali sodelujejo pri tej oddaji. Dosele so bile štiri oddaje te kulturne ure. Mislimo, da bo zanimalo tudi našo širšo javnost, če povemo programe teh oddajnih ur. Seveda so to šele začetne oddaje ter niso še take, kakor bi si želeli tržaški in primorski Slovenci, toda začetek je storjen, kvaliteta ur se dviga in zanimanje raste.

Prva kulturna ura je bila posvečena — razumljivo — Simonu Gregorčiču, »goriškim slavku«. S proslavo njegove stotnice, ki bo jeseni, je stopila ta prosvetna ura v življenje ter v njegovem imenu poudarila slovensko besedo v tej

njegovi pokrajini. Po lepi deklamaciji Gregorčičeve Naše zvezde je sledilo začetno predavanje dr. Tineta Debeljaka o Gregorčiču, ki naj začne uvod v Gregorčičevo leto na Primorskem. Nato so sledile same deklamacije Gregorčičevih pesmi, ki jih imenujemo: Nazaj v planinski raj, Mavrica, Veseli pastir, Lastovkam, Znanenje, Ojki, Daritev, Moja srčno kri škropite in Sam. Pesmi so deklamirali tržaški Slovenci. Vmes pa so peli narodne pesmi na Gregorčičevo besedilo, in sicer Rože je na vrtu pletla, Naša zvezda, Sinovi je pela, Pri zibelci. Posebno efektivni konec je bila domobranksa pesem Moja domovina, kakor jo je uglasbil Mav.

Po tem prvem kulturnem večeru, ki je prebil led v Gregorčičevem imenu, bi morala na velikonočno nedeljo slediti druga. Toda zaradi praznika in drugih prenosov (koncert), je druga ura bila šele v nedeljo, 16. aprila, ki je bila posvečena sodobnemu slovenskemu pesniku Srečevanju s smrtjo in sodobnih motivov Severinu Saliju. Govor o pesniku Saliju kot sodobnemu pesniku je imel zopet dr. Tine Debeljak. Glavni spored pa so predstavljal deklamacije Saljevih pesmi: Zarji, Prošnja, Noč, Somrak, Molitvenik, Kršni materi ter Verni duši materini. Zaključila je ta izbor mogočna Pro defunctis. Ni pa ta ura bila izključno Sal-

v »SVETU« je bogato pisana beseda

Tombola, kakršne še ni bilo pri nas

Vsega skupaj 56.000 srečk - Največ so kupili Ljubljanci

Blizajo se dnevi, ko bodo tisoči z ne-
strpnostjo pričakovali zvečer časopisov,
kjer bodo brali, katere številke je treba
prečrtati na tombolskih srečkah. Marš-
katera družina bo imela kar veliko dela,
preden bo z gotovostjo ugotovljeno, da
na nobeni izmed srečk ni bila prezra
nobena izžrebana številka. Za tiste, ki so
kupili kar cel blok stotih srečk, bo to
kar resno delo. Zato pa tudi uspeh ne
bo izostal. Morda bo dobrotna usoda na-
polnila na mah vse police v knjižni omari
z lepimi knjigami; in to bo obenem di-
ploma, da je ljubljene sreče daroval za
Zimsko pomoč obširnosti svojega žepa
ustrežni znesek.

Od februarja pa do teh dni, ko gre
prodaja srečk h koncu, je v poslovalnici
za tombolo Zimske pomoči na vogalu Er-
javčeve in Gradiške zelo živahno. Priha-
ja poročila o uspehih prodaje, vračajo
se bloki neprodanih srečk, a ne ostanejo
dolgo v prodajalni, ker ponekod še vedno
kupijo lepe cvete. V Ljubljani so po
bilih prodajali srečke predvsem begunci
z Dolencije; 40 jih je oskrbel Kmetek
plearna. Doslej je Ljubljana kupila
nad 30.000 srečk, deleža pa okrog 20.000.
Da se ne bo kdo, ki je odlašal z naku-
pom na zadnje dni, ustrašil, da so srečke

razprodane, mi zaupamo, da je bilo na-
tujenjenih še 6000 srečk, torej vsega 56.000.
Vendar naj pohiti, ker z začetkom
žrebanja se bo prodaja končala.

Novo mesto je glede odvzema srečk
takoj za Ljubljano. Kupilo je 15.000
srečk. Grosuplje z okolice se je tudi iz-
kazalo; ne dosti slabše Ježica in Brzo-
vica. Srečke so šle tudi preko meje Lju-
bljanske pokrajine, vendar ne preko meje
dežele Kranjske: v Postojno.

Krivulja na grafikonu, ki nam kaže
uspehe prodaje srečk za ves čas od srede
februarja pa do danes, se je štirikrat po-
sebejno visoko povzpela, in sicer v dneh
od 28. februarja do 5. marca, od 21. marca
do 25. marca, od 2. aprila do 9. aprila
in od 26. aprila do 2. maja. Glavni uspeh
prodaje so prinesli prav štirje sunki.

Prav gotovo drži, da še nobena tom-
bola na Slovenskem ni dosegala ne po
številu srečk, ne po številu dobitkov. Za
sami tisk srečk je kar zelo zamotana za-
dava — saj so si srečke med seboj raz-
lične — je veljal 25.000 lir, vendar je bil
ta znesek krit z reklamo, natisnjeno na
zadnji strani srečk. — To je pač najlepši
dokaz, kako je pri tej tomboli vsaka ma-
lenkost dobro premisljena, kar hkrati tudi
jamči za uspeh pri igrah.

Že šmarnice bele cveto

Majnik, mesec, ko je človek od za-
vzetja nad lepoto narave mehak kot vo-
sek, je sposoben izvesti tudi iz sicer
pustih in topih sre mehkha čustva. Člo-
vek ne ve, ali je v Ljubljani, ali je po-
romal morda v Čenstohovo, če stopi ob
večerih v ljubljanske cerkve. Pogled na
cvetoče oltarje s sliko Cvetlice nad cvet-
licami, Device najčistejše, razblini v naj-
tršem možu bojazni, da bo njegova
moškost trpela, če iz vseh prsi zapoje
Mariji, kraljici na čast: »Marija poglej
nas grešnike zdaj! Da, zdaj nas poglej
Marija; pozabi, da smo te žalili! »Pri-
pelj nas v svet raj!«

Najbolj pa je Marija vesela šmarnic,
ki zbira okrog njenega prestola v ste-
lini vsak dan ob 5 njene najmlajše ča-
stnice. Ves zgornji del cerkve napolnijo
in le zadaj ostane nekaj prostora za
odrasle, ki hočejo svojo molitev vtiho-

tapiti med prošnje malih, da bi bile
bolj gotovo uslišane. V klopi više od
prižnice se vsedejo mamice z otročji
v naročjih, ob klopih pa se včasih oga-
si v vozičku pesmica, ki bi te utegnila
spraviti v slabo voljo, če se ne bi spo-
nil Kristusovih besed: »Pustite male k
meni.«

Kratke nagovorečke imajo gospodje ka-
tehetje osnovnih šol. Tako preprosto in
lepo znajo pripovedovati, da tudi naj-
manjši, ki še ne hodijo v šolo, ves čas
napeto gledajo v govornika. Ob nede-
ljah in praznikih govorečkov ne bo, kajti
takrat bodo pete litanije; pobožnost pa
mora biti v pol ure končana, da se mali
preveč ne utrudijo. Da bi orgle ne za-
dušile nežnih glasov, spremlja petje har-
monij, postavljeno pri oltarju Sv. Rožne-
ga Telesa. Učiteljščine skrbje, da se
otroci v cerkvi lepo razporede.

Novi grobovi

† Ivana Kopač. V St. Vidu nad Lju-
bljano je za vedno zatisnila oči gospa Ko-
pač Ivana roj. Dolenc. Blago mater so
pospremili na zadnji poti v St. Vidu nad
Ljubljano v sredo dopoldne.

† Karel Luzar. V Ljubljani je umrl
g. Karel Luzar, trgovski pomočnik. Bla-
goga rajnega bodo pospremili k Sv. Kri-
žu v četrti ob pol treh popoldne iz ka-
pele sv. Cirila in Metoda na Zalah.

† Marija Fronner. V Ljubljani je za
vedno zatisnila oči ugledna trgovka Ma-
rija Fronner. Rajnica leži na mrtvaškem
odru na Zalah v kapeli sv. Nikolaja. Po-
greb bo v petek ob 5 popoldne.

† Janez Lavrih. Iz St. Vidu pri Stični
je prispela žalostna vest, da je nenado-
ma umrl daleč naokrog znani gospod
Lavrih Janez, oče gospoda kaplana La-
vriha Ivana. Za pokoj njegove duše bo
sv. maša zadušnica v soboto, 6. t. m., ob
8 zjutraj v cerkvi sv. Jakoba. Vabimo
posebno znanec-begunce iz St. Vidu, da
se sv. maše udeležijo. Dobremu, pošteno-
mu in zavednemu možu pa naj bo Bog
plačnik — posebno še po trpljenju, ki
ga je prestajal ta zadnja leta.

Naj rajnim svetli večna luč, vsem nji-
hovim dragim naše iskreno sožalje!

Za šmarnice pobožnost pripravljamo naše

ŠMARNICE

Bornik: Marija in sv. maša, vezana 10 lir;
Jorke: Lavrentiska šmarnica, vez. 10 lir;
Jorke: Podravljenska šmarnica, vez. 10 lir;
Jorke: Znamenje na nebu, vezana 10 lir;
Seigerschmidt: Marija in katoliška akcija,
broširana 10 lir; Seigerschmidt: Marija,
kraljica mira, broširana 10 lir.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

† Zlatomašnik Josip Štrancar

V Gorici je v soboto, 29. aprila vda-
no v Gospodu preminul zlatomašnik g.
Josip Štrancar, župnik rihemberški in
častni duhovni svetnik. Rodil se je 9. av-
gusta 1864 v Uhanju na Vipavskem, bil
je tedaj v osemdesetem letu. V mašnika
je bil posvečen 20. nov. 1888. Po krat-
kem službovanju v drugih duhovnih
prišel pred dolgi leti desetletji v Rihem-
berk, kjer je ostal do svoje smrti. S to
župnijo, ki leži v »doželi rajsko milo-
ti, kot jo je imenoval Simon Gregorčič, nek-
dANJI rihemberški kaplan, je povezan
življenjska pot pokojnega zlatomašnika.
Za Rihemberg in njegove podružnice, zla-
sti za Brje, kjer je zrasla nova župnija
z novo cerkvijo sv. Cirila in Metoda, je
živel, deloval in trpel. Blizal se je že
osmemu križu, pa še ni hotel v zaslu-
žen pokoj in je, večkrat sam brez ka-
plana opravljal razbodo in obljudo
župnijo. Bil je kakor hrast. Leta se mu
niso nič poznala in ga niso uklonila. Še-
le v zadnjem letu ga je začela bolezen,
kateri je podlegel. Neugnan delaven je
bil kot mrvljavi priden in skromen. Z glo-
boko vdanostjo je služil svojemu pas-
torijem poklicu, obenem je bil pa znat-
no, zaveden naš mož, ki je s toplo lu-
beznijo gorel za svoj dom in rod. Naj
mu bo Bog bogat plačnik za vsa njegova
dobra dela. Njegovi farani in vsa dežela
ga bo ohranila v častnem spominu!

Milano Čebokliju v slovo

Začudili smo se, ko smo zvedeli za
Tvojo smrt, dragi Čebokli. Ne moremo
verjeti, da Te ne bomo videli nikoli več
in da ne bomo poslušali nikoli več Tvojih
prelepih pesmic. Ti Milan, ki si nas
vse tolažil in bodril v internaciji, si
bil sam žalosten, si odšel zdaj za vedno.
Iz Gonarisa si odšel v Monigo in potem

v Visco. Vedno, kadar si odhajal smo
z žalostjo gledali za Teboj in tarnali:
Kdo nas bo zdaj bodril, ko ni Milana.

Pa ne samo mi, temveč vsi, ki so
Te poznali, so Te imeli radi, saj si znal
vsakemu povedati kaj za smeh. Ne boš
pozabljen, dragi Milan, saj Te je pozna-
la cela Dalmacija, kjer si bil toliko let
kot mornar, splošno in ljubljeno od
vseh. Naj Ti bo lahka zemlja!

Tvoji tovariši iz internacije.

Zgodovinski paberk

4. velikega travna.

1927 leta je umrl Jakob Aljaž. Rojen
1845. leta v Zavrhu pri Smledniku je
študiral gimnazijo v Ljubljani, odšel na
Dunaj študiral filozofijo, pa stopil v
Ljubljansko semenišče. Glasbe se je učil
pri Nedvedu in privatno pri Foersterju
ter služboval kot duhovnik po več kra-
jih ljubljanske škofije. Od 1889. leta je
župnikoval v Dovjem na Gorenjskem.
Kot glasbenik se je udeleževal pred-
vsem s prireditvijo Pesmarice Družbe
sv. Mohorja, zložil in izdal 14 zborov
večinoma na Gregorčičeva besedila. —
Aljaž je bil navdušen gornik ter se je
množično trudil za napredek in organizac-
cijo našega planinstva. Zgradil je Alja-
žev stolp vrh Triglava, Staničev zaveti-
lišče pod vrhom Triglava, Triglavsko
hišo na Kredarici, Triglavsko kapelo na
Kredarici, Aljažovo malo kočjo v Vratih,
Aljažev dom v Vratih in napravil ozi-
roma popravi več planinskih poti. Za
svoje planinske in glasbene zasluge je
bil ponovno odlikovan. Njegove skladbe
so preproste, lahke, a krepke in so se
mnogo peče. Njegova Pesmarica je bila
velikega pevskozgodnjega pomena, ne-
kakata podlaga pevskozborovskemu raz-
mahu, čigar posledica je bila ustanovi-
tev raznih pevskih zvez.

1918 leta je sklenila Romunija mir
z Nemčijo in Avstro-ogrske v Bukarešti.
Romuni so stopili v vojno proti central-
nim silam avgusta 1916. leta pod vpli-
vom ruskega uspeha za časa Brusilove
ofenzive z namenom, da si pridobijo Er-
deljsko. Toda romunsko armado je po
začetnih uspehih nemški general von
Mackensen razbil in jo potisnil v Mol-
davijsko. Ko je nato spomlad 1917. leta
izbruhnila v Rusiji revolucija in se je
začel razpad carske armade, so vdrle
spomladi 1918. leta avstro-ogrske čete
daleč v Rusijo in zasedle večino Ukra-
jine, so Rusi sklenili v Brest Litovskem
mir. Osmisljeni Romuni se niso mogli
več upirati, sklenili so mir v Bukarešti
in odstopili Bolgarom del Dobruže.

Učitelji in starši o vzgoji šolske mladine

Upraviteljstvo šole na Ledini je izpol-
nilo svojo obljubo. V nedeljo 30. aprila
smo se zopet zbrali starši na roditeljskem
sestanku v Marjanišču. Kljub lepemu in
v naravo vabečemu vremenu se nas je zbra-
lo toliko, da je bila dvorana popolno-
stevno zasedena; kar priča kako se vsi za-
vedamo, koliko nam ti v teh resnih nad-
vseh važnih časih pomenijo in koristijo pri
tako važnem in odgovornem delu — pri
vzgoji naših otrok.

Ce hočemo mladino resnično vzgojiti
in jo temeljito pripraviti za življenje, da
bo res upanje naroda in veselje Boga, jo
moramo vzgojiti z Bogom in za Boga z
naravnimi in nadnaravnimi sredstvi. Ker
se pa prav zoper to vzgojo zaklela naš
čas, je bilo umestno in nad vse aktualno
predavanje g. katehete Škurbeta, ki je po
pozdravnem govoru g. šol. upravitelja Vi-
dra govoril o »Verski vzgoji v družini«.
V svojem referatu je podal nekaj prak-
tičnih mišljajev o verski vzgoji otroka v
predšolski dobi, bolj natančno o pomoči

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 4. velikega travna: Florijan,
mučenec; Monika, vdova; Gothard, škof;
Venerij, škof.

Petek, 5. velikega travna: Pij V., papež;
Irena mučenica; Maksim, mučenec; Ire-
nej, mučenec.

Dramsko gledališče

»Azazel. Red Četrtek. Ob 18.

Operno gledališče

»Zemlja smehljajca. Izven. Ob 18.

Kino Matica

»Domovina« ob 16 in 20.

Kino Union

»Svedaki slavnosti« ob 16 in 19.15.

Kino Sloga

»Prijeten dan« ob 16 in 19.

Lekarniška služba

Nožne službe imajo lekarnarje:
mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ra-
mor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Mur-
mayer, Sv. Petra cesta 78.

Igralcem knjižne tombole

Za knjižno tombolo Zimske pomoči
bodo žrebane številke že 6. maja, name-
sto 7. maja, kot je v naših proskriptih.

Ta dan, v soboto zvečer bodo objavl-
jene v ljubljanskem radiu, obenem bo-
do objavljene v časopisih, ki imajo ne-
deljski datum. Povpraševanje po tablicah
je zadnje dneve naraslo. V petek zvečer
bomo zaključili s prodajo.

Knjige knjižne tombole bomo delili
dobitnikom od ponedeljka 22. maja dalje
v pisarni tombolskega oddelka v Lju-
blji, Gradišče št. 2. Vzrok zakasnitve so
deloma ilustracije, ki niso bile pravo-
časno izvršene, še bolj pa pomanjkanje
materijala za izdelavo književ. Zato bo-
do dobitniki tombolj veseli knjig, saj jih
bo krasilo okrog 200 slik.

Opozorilo uprave policije

Uprava policije opozarja zainteresirane,
da je treba za uporabo trikotnikov vlagati
prošnje pri odseku za kontrolo vozil v
Beethovnovi ul. 7. prtlj., pri g. Nanutu.
Dovolilnice se bodo izdajale v primeru
izkazane potrebe in samo za pristne tri-
kotnike. Ker izgube vse dosedaj izdane
dovolilnice svoje veljave, so mora za
vsak trikotnik na novo vložiti prošnja na
kolikovanem papirju. — Ker prepeved
za uporabo koles obstaja še vnaprej, je
odveč vlagati tozadevne prošnje.

Gospodarstvo

Podružnica Preveda v Trstu. Pokra-
jinski prehranjevalni zavod, prejšnji
Prehranjevalni zavod Visokega komisa-
rijata, katerega lastnik je sedaj Šef Po-
krajinske uprave, je odprl podružnico v
Trstu. Vpisani so bili v zvezi s tem po-
oblaščenec inž. Košir Janko, uradnik Pre-
voda, ki bo za podružnico v Trstu pod-
pisoval samostojno.

Iz združnega registra. Pri Gospodar-
ski združbi Vajeniški dom je bil izbris-
an član uprave Martinčič Avgust, vpi-
san pa Krivna Ivan. Pri Kreditni zdru-
gi uslužbenec železniških kreditnih
ustanov v Ljubljani je bil izbrisan član
uprave Gvardjančič Vladimir, vpisan pa
Pureber Franc. Pri Vzemni pomoči,
kreditni združbi z om. jamstvom v Lju-
bljani je bil izbrisan član uprave Mirič
Josip, vpisan pa Štefe Matko. Pri Gospo-
darski združbi, nabavni in prodajni za-
druzi v Ljubljani je bil izbrisan poobla-
ščeneč Petar Jakob, vpisan pa Korže
Ludvik. Pri Zdravni zvezi v Ljubljani
je bil izbrisan član uprave Platiša Ivan,
vpisan pa Babnik Anton. Pri Ljudski po-
slojilnici v Novem mestu sta bila izbris-
ana Baželj Zinka in Šonc Viktor.

Iz trgovskega registra. Pri trdnji
Matej Orehek je bil izbrisan javni dru-
žabnik Matej Orehek, zaradi česar pre-
neha javna trgovska družba. — Pri trdn-
ji Lovro Šebenik je bil izbrisan lastnik
Lovro Šebenik zaradi smrti, vpisana pa

nova lastnika Svetlin Adela roj. Šebenik.
— Pri trdnji M. Tičar, družbi z om. za-
vezo v Ljubljani sta dosežena namesti-
ca poslovodji Premrov Majda in Sušter-
šič Peter določena za poslovodji, vpisan
pa je bil kot namestnik-poslovodja Su-
šteršič Jernej, izbrisan pa poslovodja Su-
šteršič Anton. — Pri Združenih papirni-
kah Vevče, Goricanje in Medvode je bil
izbrisan član uprave inž. Dušan Serneč,
vpisan pa inž. Tamo Knez.

ZEMLJA JE TISTO, ČESAR SE CLOVEK
Z VSO SILO OKLEPA.

NI ČUDA,

DA SO NAM POVESTI IN ROMANI
Z DOMAČE ZEMLJE TAKO PRI SRCU.

»SLOVENCEVA KNJIZNICA«

BO IZDALA V KRAKEM DVE LEPI
KNJIGI:

IVAN MATIČIČ:

»FANT S KRESINJA«

IN DUŠAN RADIČ:

»VAS«

NAJ NAJDETA OBE KNJIGI MESTO
V VAŠI DRUŽINSKI KNJIZNICI
VREDNI GA BOSTA!

Spremembe in dopolnitve davčnih predpisov

Člen I. Zakona o neposrednih davkih s
dne 8. februarja 1938 se spreminja in do-
polnjuje kakor sledi:

I. V čl. 1. se dodati: Vse solastniške po-
srebovne agraže se smatrajo za eno davčni
subjekt.

II. Čl. 1. pr. odstavek se spreminja
in se glasi: Kot stroške za vzdrževanje,
upravo in amortizacijo se mora odbiti od
vsote kosnatne najemnine 30%.

III. Čl. 40. tretji odstavek se spreminja
in se glasi: Prav tako se odpiše osnovni da-
vek tudi takrat, kadar prijavljene najem-
nine dokazano ni bilo moreče interjati.

IV. V čl. 53.a. prvi odstavek, toč. 2. in
drugi odstavek, se zneski zvišajo in se gla-
se: 100.000.— lir 2.000.000.— lir in 4.000.000.—
lir.

V. Čl. 59.I. prvi odstavek, toč. 2. se spre-
minja in se glasi: 2. dopolnilni davek od
skupnega čistega dohodka vseh davčnih
predmetov istega davčnega zavezanca, za-
vezanli temu davku v območju enega davč-
nega oblastva prve stopnje, in sicer:

	do 4.000 lir	do 8.000 lir	2,5%
nad 4.000 lir do 8.000 lir	16.000 lir	16.000 lir	3%
nad 16.000 lir do 24.000 lir	32.000 lir	32.000 lir	3,5%
nad 24.000 lir do 32.000 lir	40.000 lir	40.000 lir	4%
nad 32.000 lir do 40.000 lir	50.000 lir	50.000 lir	4,5%
nad 40.000 lir do 50.000 lir	60.000 lir	60.000 lir	5%
nad 50.000 lir do 60.000 lir	80.000 lir	80.000 lir	6%
nad 60.000 lir do 80.000 lir	100.000 lir	100.000 lir	8%
nad 80.000 lir do 100.000 lir	120.000 lir	120.000 lir	10%
nad 100.000 lir do 120.000 lir	150.000 lir	150.000 lir	12%
nad 120.000 lir do 150.000 lir	200.000 lir	200.000 lir	14%
nad 150.000 lir do 200.000 lir	400.000 lir	400.000 lir	16%
nad 200.000 lir do 400.000 lir			18%
nad 400.000 lir			20%

2-4 prazne prostore

za pisarno in skladišče rabimo
takoj. Ponudbe na upravo »Slo-
venca« pod »Center«. 8748

Dnevne novice

Mesečna rekolekcija ljubljanskih zg. du-
hovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi
petek, 5. maja. Skupna adoracija ob 16. Ma-
dalcija ob 17. Zbirališče v bližni kapelici.
Val ljubljanski zg. duhovniki vjudno vab-
ljeni. — Vodstvo.

Nameto vena na grob umrl aerodnol
ge. Habsburg Ivan je darovala trdnja Mar-
tin Mahkota 300 lir Dožjemu in materinake.
mu domu za revne otroke. Najkrajnja
hvala.

Zdravniška spravevala za dodatna vrsta
bolnikov sprejema mestni fiskal šole od
8. maja t. l. dalje.

Podružnica Sarjarskega in vrtnarskega
društva v Štiki je prejela manjšo količino
semennega krompirja. Le najpotrebnejši
člani naj se zgledajo pri Bellu, Perovičkova
ulice 56 dne 4. maja popoldne, kjer ga bodo
prejeli po 5 kg proti potrdilu o plačani
članarini. Krompirja, katerega so člani
prednaročili, še ni. Ko pride, bomo obvestili.

Srednješolcem-likam in visokošolcem-likam
priporočamo, da izkoristijo prosti čas za pri-
učitev strojepljanja. Praktično znanje, vsako-
mur koristno. Novi eno-, dvo- in trimesečni
tečajji pričnajo 4. in 5. maja. Učne ure po
želji obiskovalcev. Vpisovanje dnevno. In-
formacije, prospekti: Trgovsko učilišče »Chri-
stofor učni zavod, Domobranska 15.

Učile se strojepljanja Praktično znanje,
vsakomur koristno sedaj in v bodoče! Novi
eno-, dvo- in trimesečni tečajji (dnevni in ve-
černi) pričnajo 4. in 5. maja. Ponk dopol-
ne, popoldne ali zvečer po želji obiskoval-
cev. Moderna strojepljanja, desetprstna me-
todna Učena zmerna. Vpisovanje dnevno.
Informacije, prospekti: Trgovsko učilišče
»Christofor učni zavod, Domobranska 15.

Nova knjižica »Krvavi cvet«. Cena 1 lira.
Dr. Pretnar Matej, odvetnik v Ljubljani,
je preselil svojo pisarno v hišo 28 na Miklo-
šičevo cesti.

Prof. Šestovi gojenci na oddelku za de-
klamacijo na Matici soli: Redičeva, Jurce-
va, Mohorčeva, Rebrnikova, Grilova, Zu-
pančičeva in Briceva ter Pelan, Veber, Pod-
goršek, Gorjup in Korosec bodo izvajali ju-
tri, v petek, spored javne produkcije za de-
klamacijami in gledališkimi prizori v fran-
ciškanski dvorani. Začetek te izredno zani-
mlive produkcije bo ob 18.30, vstopnice do-
bite v knjižnici Glasbene Matice.

Socialno-pomožna akcija vrhovnega ko-
misarja v Ljubljani, Bleiweisova cesta 18,
I. nadstropje (nasproti vladne palaše), bo v
počastitev Führerjevega rojstnega dneva
razdeljevala v četrti, 4. maja v klet-
nih prostorih Kranjske hranilnice v Puc-
cinijevi ulici 9 svojim podpirancem
na pokaz legitimacije »Hilfswerk-Ausweis«,
izdane od Socialno-pomožne akcije in opreml-
jene s šlogom: »Der deutsche Berater für
die Provinz Laibach«, nekaj perila, in si-
cer je onim podpiranim, ki ob priliki raz-
delitve bonov na šilva niso bili obdarovani
z zavikom sladkorčkov. Ta red je treba
točno upoštevati, ker so tudi s sladkorčki
obdarovane osebe zabeležene.

Za portretno razstavo mojstra Sternena,
ki smo o njej že pisali v nedeljski številki,
se je doslej Narodni galeriji javil samo en
lastnik portretov, da jih je voljan posoditi
za razstavo. Ker smo pisali, da je se ustav-
ljani in okolici, njih lastniki najbrj mieli-
jo, da jim svojih portretov ni več treba na-
znaniti Narodni galeriji. Ta seznan je pa
brez dvoma nepopoln in zato znova prosi-
mo vse prijatelje umetnosti, ki imajo ka-
kšen koli portret iz roke akad. slikarja Ma-
teja Sternena ali vedo tanj, naj ga takoj
naznanijo Narodni galeriji, saj je portrete
treba takoj fotografirati in napraviti knjiže
za katalog, ki naj prita, kakšen mojster je
bil Sternena na tem polju, obenem pa avetu
tudi pokaže, koliko pravih prijateljev umet-
nosti je v Ljubljani in njeni okolici. Kakor
znano, je umetnik namenil vse dohodek raz-
stave Socialni pomoči, kar bo naša javnost
gotovo upoštevala najprej a tem, da njegova
dela ostapi za razstavo, ki bo odprta

Vsačenja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Kokoši tat obsojen

Mali kazenski senat je v torek sodil kokošjega tatu in izrekel primerno strogo sodo. V Trstu, 16. oktobra 1923 rojeni, v Ljubljano pristojni samski delavec Klavdij Ris je bil obtožen, da je najprej 31. decembra lani na Silvestrovo odnesel Antonu Zebretu 2 kokoši, vredni 400 lir in na novo leto letos Mariji Prošekovi 5 kokoši v vrednosti 1500 lir. Obtoženi Ris je obe tatvine tajil in skušal navajati poseben alibi. Priznal je le toliko, da je prvi dve kokoši kupil od nekega neznanca, pri drugi tatvini pa sploh ni bil udeležen. Za prvo tatvino so ga obremenjevali nekatere priče, v pogledu druge tatvine pa priče niso mogle navesti konkretnih dejstev. Ris je bil zaradi tatvine dveh kokoši obsojen na 6 mesecev strogega zapora, zaradi druge tatvine pa je bil oproščen, ker ni bilo dokazov.

Berivka in paradižniki na trgu

Zivilski trg v sredo je bil sedanjim časom primerno razgiban in založen z zelenjavo, v glavnem z domačo. Na trg prihaja od dne do dne več berivke. V sredo sta jo prodajali dve ženski karle kose. Pojavila pa se je čudna navada, da imajo nekatere prodajalke zelenjavo skrivito pod vrečami in enjanti ter jo prodajajo le določenim kupovalcem. Gospodinja rade kupujejo tudi rahbarbo, ki je prav dobra kot kompot. Na trg prihaja tudi že zgodnji peteršili, malo pa je korenja. Zivahna postala sezona za sadike. Paradižnikovih sadih je zelo mnogo na izbiri. Vrtnarji prodajajo paradižnike v malih lončkih, so prav veliki in že evetoli. Tak paradižnik stane 2 liri. Kakor zatrjujejo, je ta teden pričakovali vagonsko pošiljko glavnate solate, ki so jo v Trstu nakupili nekateri ljubljanski veletrgovci z zelenjavo.

Če jurist brska po smeteh

Danes zjutraj je neki možak s svojim sinčkom vodil od hiše do hiše dvo-kolnico, katere sprejemljivost je povečal z visokim okvirjem iz desak. Pred hi-

Dramsko gledališče

Četrtek, 4. maja, ob 18: »Azazel, Red Četrtek.

Petek, 5. maja: Zaprti.
Ivan Pregelj »Azazel, Zolotgra v petih dejanjih. V glavnih vlogah nastopajo: Marija Magdalena — Boltar-Ukmarjeva, Juda iz Kerioti — Jan, Suzana — Kraljeva, Lia — Raabgerjeva, Joel — VI. Skrbinec, Asim — Bitene, v ostalih vlogah velik del dramskega ansambla. Režiser M. Skrbinec, scenograf arb. V. Gajšek, kostumi J. Vilfanova, scenška glasba prof. Tomca.

Drama pripravljala Morotovo veselolgo v treh dejanjih »Donna Diana« po C. A. Westovi predelavi in prevodu Jos. Cimpermana. Režija je v rokah prof. Šesta, ter karl Schönherrovo igrjo o življenju v treh dejanjih »Zemlja«, v prevodu in režiji M. Skrbinec.

Operno gledališče

Četrtek, 4. maja, ob 18: »Zemlja smehljaja«.

Opereta. Izven. Cene od 40 lir navdol.
Petek, 5. maja: Zaprti.
P. Lehár »Zemlja smehljaja, opereta v 3 dejanjih. Osebe: Grof Liechtenfelski — Lapša, Liza — Mlejnokova, grof Pottensteinski — M. Sancel, princ Sou-Chong — Čuden, Mi — Barbičeva, Čang — Zupan, evnuh — Simončič. Dirigent S. Hubad, režiser in koreograf P. Golovin, kostumi Vilfanova.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 4. maj:
7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napovedi sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Mali orkester Stenoviča — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Dobra volja v duhu in molu — 18.45 Narodna pisna ura, Dr. F. Kotnik: Valvazor kot etnograf — 19 O vetru in valovih — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda — 19.45 Glasbena medijra — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Glasba ob večerni uri — 21 Slovensko glasbo izvaja radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanica — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Malo kramljanja, malo plesanja, mali orkester vodi D. Prevorsek.

nimi vrati se je ustavil in pokukal v vežo, če je pripravljen kaj zabojev smeti za smetljajo. Vsebinsko posameznih zabojev je pazno pregledal in celo preiskal spodnje plasti odpadkov in pepela z deščico. Če je kaj našel, je odnesel na svoj voziček. Smetar, ki je pripeljal svoj voz kmalu nato, se je gotovo čudil, da je našel nekaj zabojev — praznih. Sedaj nastane pravno vprašanje! Ali so smeti res »derelict«, torej niččast stvar, na kateri pridobi lastnino prvi, ki si jo prisvoji po načelu: »Res nullius in primu occupantis, ali pa ne. Možna bi bilo, da bi smeti oddajali mestnemu sme-

Kazni zaradi prekrškov prahranjevalnih predpisov v aprilu

Uprava policije je izrekla naslednje kazni zaradi draguljskih prekrškov v aprilu 1944:

Zaradi prodaje raznega blaga in vina po preloženih in neodobrenih cenah in ker niso imeli izobesene cenika so bili kaznovani z globami:

Rogič Franjo, rest. Šestica, Trpiševa 6, 2000 lir in lokah zaprt za 30 dni; Matek Slavko, trgovec, Vodnikov trg 4, 1000 lir; Simenc Pavla, cvetl., Tomačevska 5, 2000 lir; Jug Ana, mekarica, Slomškova 5, 1000 lir; Giani Milena, prod., Tržaška 74, 300 lir; Sever Rozalija, traf., Selenburgova 1, 1000 lir; Soklić Ana, trgovka, Pred škofijo 14, 300 lir; Marinko Stane, poslovl., Zidovska 12, 1000 lir; Vovk Neža, trgovka, Miklošičeva 12, 300 lir (42 krat, blataristi); Kompara Franjo, trg. z zel., Hrenova 18, 500 lir (5 kg fižola); Klopčar Rozalija, branjevalka, Povšetova 58, 300 lir (4 kg rženo moka); Premur Franjo, trgovec, Malgajeva 10, 2000 (1 kg salame); Laurič Franjo, trgovec, Celovška 28, 1000 lir; Jurman Karel, optik, Dunajska 34, 2000 lir; Kranjec Anton, slašč., Dalmatinova 13, 500 lir; Periš Peter, vin. trg., Gajeva 9, odst. drž. tož. v Lj., (zapl. 1 vazon vina); Bitene Marija, trg., D. M. v P., odst. okr. glav. v Lj., (zapl. 915 kg mila); Skorjane Pavla, trg., D. M. v P., odst. okr. glav. v Ljubljani; Rosenwirth Karel, lastnik bufeta Na-Na, Bleiweisova 12, 5000 lir (30 dni zaprt lokali); Bogataj Iv., trg., Gajeva 1, 1000 lir; Martinček Marija, gost., Prečna 6, 1000 lir; Pogoršek Herman, posl., Dunajska 20, 500 lir; Pustavrh Franjo, branjevalka, Predjamska 23, 2000 lir; Senica Alojz, gost., Gosposvetska 15, 2000 lir; Stular Pavel, trg., Ciril Metodova 37, 2000 lir; Urančič Pavla, gost., Sv. Petra 5, 2000 lir; Pirnat Ciril, trg., Resljeva 13, 1000 lir; Zigor Idor, trg. zast., Verdžjeva 8, 1000 lir; Korinek Ladislav, branjevalka, Poljanška 23, 1000 lir; Prinečič Karel, branjevalka, Tržaška 74, 500 lir; Dou Ivan, gost., Florjanska 20, 500 lir; Fabjan Alojz, gost., Tavčarjeva 4, 2000 lir; Nazor Vlado, gost., Sv. Petra 7, 1000 lir; Pengov Franciška, gost., Karlovska 19, 2000 lir; Zagore Ana, gost., Florjanska 35, 500 lir; Lenčič Feliks, gost., Kleče 10, odst. okr. glav. v Lj.; Gorjup Jožef, trg., D. M. v P., odst. okr. glav. v Ljubljani; Filipovič Pavlin, gost., Cankarjeva nabr., 5, 1000 lir; Gregič Mirko, gost., Celovška 35, 2000 lir; Albin, gost., Pred škofijo 14, 1000 lir; Kovarčič Rudolf, gost., Ambrožev trg 1, 2000 lir; Kadunc Avgust, trg., Bežigrad 16, 1000 lir; Kromar Julijana, gost., Sv. Petra 15, 1000 lir; Ciril Antonija, pos., Zaloška 157, 2000 lir; Meninger Stefan, gost., Smartinska 10, 2000 lir; Priatelj Franjo, gost., Ciglarjeva 2, 2000 lir; Sterk Peter, hot., Pod gozdom 12, 2000 lir; Baže Anton, gost., Marčičeva 5, 2000 lir; Gorčič Jože, gost., Ciril Metodova 82, 2000 lir; Kabna Marija, gost., Medvedova 8, 1000 lir; Kajtaz Franciška, gost., Florjanska 4, 4000 lir; Lodič Vinko, gost., Jančeva 3, 1000 lir; Semraje Janez, gost., Tomačevska 9, 500 lir; Baus Vinko, gost., Dolenski cesta 35, 500 lir; Delich Umberto, vin. trg., Celovška 30, 5000 lir; Čepič Matej, gost., Gajeva 9, 1000 lir; Debevec Justin, gost., Copicova 10, 1000 lir; Lagan Marija, gost., Pokopalska 14, 2000 lir; Lagan Rok, trg., Pokopalska 14, 2000 lir; Maček Marija, gost., Bohoričeva 5, 2000 lir; Mežek Josipina, posl., Breg 18, 500 lir; Velkavrh Lado, gost., Zidovska cesta 4, 500 lir; Karba Matija, gost., Miklošičeva 3, 500 lir; Lodič Miljenko, gost., Gledališka 2, 500 lir; Periš Peter, vin. trg., Gajeva 9, 5000 lir; Brz Vojko, vin. trg., Medvedova 7, 2000 lir; Hafner Miha, posl., Gajeva 5, 5000 lir; Lukeš Marija, gost., Ciril Metodova 29, 500 lir; Putrih Albina, gost., Dolenska cesta 6, 1000 lir; Rozman Franjo, gost., Sv. Petra 85, 1000 lir; Dolničar Alojz, gost., Gradišče 13, 5000 lir (zapl. 321 vinal); Valjovec Ibro, gost., Ob Ljubljani 21, 4000 lir; Kandare Marija, posl., Vidovdana 2, 5000 lir; Grabovc Josip, slašč., Frančiškanska 1, 2000 lir.

Ker je varovalo vino premalo odstopov alkohola so bili kaznovani z globo 2500 lir: Blejec Ema, last. bufeta Rio, Vrtača 5; Andošek Ana, gost., Dunajska 13; Baus Vinko, gost., Dolenska cesta 35; Brečevič Konrad, gost., Petarkova 25; Čalet Ivan, last. vinotoka, Ciril Metodova 37; Čepič Matej, gost., Gajeva 9; Češnovar Franjo, gost., Dolenska cesta 3; Ercegovič Marjan, gost., Medvedova 20; Klemenčič Alojz, gost., Kerkov trg 11; Karba Matija, hotelir, Miklošičeva cesta 3; Černe Franja, hotelirka, Dalmatinova 13.

Zaradi neopravičenega prejemata Hvalskih nakaznic so bili kaznovani z globami: Černe Alojzij, podpr. fin. kontr., Černečeva 13, 2000 lir; Kovarčič Neža, zas., Podušica 51, 5000 lir; Novak Anton, ključ., Tržna ul. 5, 1000 lir; Oberman Marija, pos., Vodnikov trg 100, 1000 lir; Ovtak Marija, zas., Fund. kova 28, 5000 lir; Zonta Franjo, mest. uslužb., Vodovodna 70, 1500 lir; Velikokaj Jožef, učitelj, Lendavska 8, 2000 lir; Stanič Emilija, zas., Dolenska cesta 20, 5000 lir; dr. Dekleva Jože, odvjetnik, Muzelska 5, 5000 lir; Trobešek Leopold, meh., Milinskova 7, 2000 lir; Koblica Marija, zas., Malejeva 4, 1500 lir; Opeka Ivana, zas., Pod Hribom 5-1, 3000 lir.

tarju kot običinsko davčino. Vendar zaenkrat ne kaže, da bi bilo temu tako, kajti vedno bolj se širi pojav, da stranke s svojimi smetmi in pepelom — tudi premogovim, dasi ta ni za rabo — gnoje svoje grede in jih pri tem nihče ne ovira. Torej bi bilo lažje govoriti o poklonu (donatu) smeti mestni občini, katere organ, smetar, jih pobira. V tem primeru je seveda zgoraj navedeni dejanski stan primer čisto pristne, prave tatvine (furtum). Ker pa je, kot vidite, vprašanje tako zapleteno, smo prepričani, da bi dober zagovornik grešnika izmazal, četudi bi zasebni udeleženci državnega tožila še tako ščeval pri zahtevi po ostri sodbi.

— II —

Zaradi nakupa in prodaje mesa na črni borzi so bili kaznovani z globami in zapleno blaga:

Kregar Franjo, gost., Litiška cesta, 2000 lir (15 kg gov. mesa); Andošek Ana, gost., Dunajska 13, 1000 lir (31 kg gov., 4 kg slan.); Farnova Franjo, gost., Rimska cesta 21, 1000 lir (10 kg avinjskega snla, 20 kg alamine, 20 kg gov. in tel. 25 kg vampov); Tomšič Franjo, gost., Rimska 4, 3000 lir (39 kg gov. in 3 mesece zapora lokalni); Müller Viktor, brezpr. uradnik, Mostni trg 17, 4000 lir (17,5 kg svinj. mesa, 7,50 kg slanin); Perme Ivan, mes. posla., Gosposvetska 10, 2000 lir (6 kg tel. 0,30 kg gov. mesa); Leskovec Vencel, gost., Tržaška 161, 2000 lir (50 kg avinjske masi, 30 kg prek. mesa).

Zaradi prekrška maksimalnega tržnega cenika so bili kaznovani z globami: Tomo Frančiška, branjevalka, Povšetova 76, 500 lir; Požnec Frančiška, branjevalka, Ljanska cesta 33, 1500 lir; Černe Matej, pol. straž. v p., Poljska pot 38, 2000 lir; Bučič Anton, trg. z zel., Franciškanska 10, 1500 lir; Vrhovšek Franja, prod., Beljanska 22, 2000 lir.

Zaradi prodaje zemelj in kruha brez odvzema kart so bili kaznovani: Jezeršek Franjo, pek. moj., Zaloška 35, 2000 lir; Pavličič Vladimir, pek. Sv. Petra cesta 25, 2000 lir (zapl. 400 krom. žemelj).

Zaradi zakola predstava brez dovoljenja Preveda in ker ni bil prilavljen sta bila kaznovana z globami: Herman Rozalija, zas., Zaloška 155, 2000 lir; Stanič Alojzij, mes. moj., Vodnikov cesta 100, 3000 lir (zapl. 53 kg prek. mesa).

Ker so nastavili prevrsko ceno, imeli pomanjkljivo setavljen fakture in uporabili oblačilne karte tujih oseb so bili kaznovani z globami:

Matešič Josip, posl., Groharjeva 3, 2000 lir; Lassar Ignacij, trg., Ciglarjeva 13, 500 lir; Boževič Alojz, trg., Ulica 3, maja, 500 lir; Dohertyč Anica, dij., Sv. Marka 29, 500 lir; Demal Nurka, zas., Pred škofijo 15, 500 lir.

Zaradi nabave moka na črni borzi je bil kaznovan Pekar Florjan, žand. nar. v p., Gledališka 12, z 2000 lir globo in zapleno 21 kg krušne moka.

KINO »MATICA« 12-41

Velika umetniška Zarah Leander ter nenadkriljivi Heinrich George v filmu čustvene, dramatične vsebine

»Domovina«

Pesmi in arije iz oper »Orfej in Evridika« ter »Bachov« Pasijona.

Predstave ob delavnikih ob 16 in ob 19

KINO »SLOGA« 12-46

Prava, resno zaljubljen igra iz današnjega časa, polna dogodivštev in veselih epizod v Tobisovem filmu

»Prijeten dan«

V glavnih vlogah: Gertrud Meyen, Volker von Collande.

Predstave ob delavnikih ob 16 in ob 19

KINO »UNION« 12-21

Odlična pevska ostane pri svoji umetniški, da more očarovati vse ljudi, in živje svojo lastno življenje, ki jo očarila smot enega človeka. — To je na kratko smisel prvotnega filma

»Švedski slavlčeka«

V glavnih vlogah: Ilse Werner, Karl Ludwig Diehl in Jonhim Gottschalk

Predstave ob delavnikih ob 16 in 19.15

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

— II —

Sirite »PASTIRJEV GLAS«

MALI OGLASI

KROMPIR TOPINAMBUR krma za prašice, zajcne in kokoši tudi po nizki ceni Sever & Komp., Ljubljana, 6

CVETACO lepo in zdravo blago — se dobite pri Gosposvetski zvezi, Maistrova 10.

KUPIJEMO žravnice cementne in stične papirne vrste »PETRONAFIA« Ivriceva 6. 35A

PEGE IN LISA vam zanesljivo oddaraj »ALBA« kroma, DRUCKERJA KANČ, Zidovska ulica 1.

MIRCES IN GOLAZEN ali, stenice, bolhe, škurke, molje, miši, podgane, voluharje in bramarje zanesljivo pokončate s skupino, ki ga dobite v drogeriji Kanč, Zidovska 1.

STEKLENICE razne vrste, kupujemo Placmo dobro. Na vaše želje jih prevzamemo na domu. B. Gusti, Vodnikov trg 4.

ANTIKVARNE KNJIGE kupnje stare knjižarice Akademike založbe, Dunajska cesta 2, hotel SLON.

KUHARICO dobro, samostojno, takoj sprejem. Placa dobro. Dumobrnska cesta 7.

PRAVE JUTA VREČE lepe, prave jute vreče, dober, trajen vzorec, ugodno napravljen. Petronaf, Ljubljana — Ciril Metodova 41. 35A, prej Ljubeva.

FIZIOLOVE PREKLE dobite pri Gosposvetski zvezi v Maistrovi 10.

ČEBULČEK za seme ima Kmetijska družba, Novi trg 3.

ČEBULČEK za seme ima Kmetijska družba, Novi trg 3.

IZGUBIL sem v soboto zvečer zbirko malih ključkov (zame valnih) v Tavčarjevi ulici. Prosim poštenega najditelja, naj jih pošlje proti nagradi v Tavčarjevo ulico 6. III. nadstropje, levo. A. P.

LEFO SVINJO za pletje prodam. — Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 3742.

INTELEKTUO dekle, gospodinja, b. znanje, ki ima veselje do gospodinjstva sprejem. v službo. — Ponudbe upravi »Slovenec« pod »Okritična« št. 3743.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

IZREDNO DOBRO PLACAMO za stare bičiklje, bičiklje gume, motorne kolece, ter gume za motorne kolece, Merkur, Puharjeva 6.

LJUBLI ŽYON 1. 1917—1924 in 1926 prodam. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Ljubljanski zvon« št. 3744.

Na voliki četrtek

se je v svojem 47. letu starosti preselil v boljše življenje naš predragi sin, brat, oziroma stric in svak, gospod

Vitko Prezelj

poduradnik drž. žel. v pokolu

Naj uživa večni mir in pokoj!

Maša zadušnica bo v soboto, dne 6. maja 1944, v cerkvi sv. Jožefa.

Ljubljana, Zagreb, 3. maja 1944.

Rodbina Prezelj

Cvet in sad rdeče »svobode«

v Radenski dolini:

vrsta grobov; uničena cerkev, župnišče, šola, graščina; do tal porušeni vasi Ilova gora in Gaberje; prazni hlevi in kašče...

SLOVENE

4. maja 1944

18. ČETRTKOVA STRAN

Zaradi odmaknjenosti od glavnih prometnih zvez, so je rdeči ofarski nauk tudi v naši kotlini naglo razrasel ter dosegel stopnjo večkratne »republike«, ker so se bivši badojčevci pač izogibali samotnejših krajev. Seveda so tudi pri nas stopili v prve vrste tisti, ki so bili »brihtnejši« ali pa so se vsaj imeli za take ter najbolj in najprej razumeli rdeči nauk o svobodi in enakosti.

Prvi vodniki in pomagači

Takoj po vstopu SSSR v vojno je grosupeljski zdravnik dr. Podkoritnik »razumel čas« ter prišel »samaritanske« tečaje, na katerih pa je samaritansko misel pobarval rdeče ter ljudi navduševal za »prvo narodno osvobodilno gibanje«. Pomagal mu je njegov učenec in pajdaš, živinozdravnik Valentinčič Stane, kateri je izredno marljivo uporabljal svoje motorno kolo ter hodil zdraviti radenske »živine«, da bi imeli več soli v glavi. Grosupeljska tovarna »Motvoz in platno« je pošiljala svojega zastopnika, uradnika Doleta Antona, ki je s svojim ječljanjem hotel dopovedati, da je zdaj 12. ura, ko gar je volja malo delati in dobro živeti, seveda mora takoj postati komunizem, kajti do takih čudežev more mili slovenski narod privedi edino komunizem. Ni pozabil prerokovati, kako bo edinstvena SSSR zdaj zdaj pogoltnila Nemčijo in naj ne zamude prilike, da bi postali narodni junaki, kajti pozneje bi utegnili biti prepozno.

Sestankom in organizaciji OF je pri-

sostvoval ing. Štefančič iz Ljubljane, ki je bil tedaj »na terenu« zaradi regulacijskih »osuševalnih del«, pomagal pa mu je njegov brat Štefančič Pavle, ki je bil prvi terencec za Malo in Veliko Račno. Svojo modrost je k nam hodil prodajati tudi začasni učitelj Tomažič s Kopanja, ki je bil prepričan, da je prišla ura za njegovo strešno delo, uro naglo kariere. Sestanki so se vršili v znani gostilni Vidica Jožeta iz Velike Račne. Toda, kadar je bilo kaj zelo pomembnega ali odločilnega, so zaradi varnosti sestanke prenesli v hosto in poklicali k njemu samo 100% pravovernike. Kot pomočnik in izkušen stari partijec je večkrat prihitel delomrzni sedlar Starič Ludvik iz Velikega Mlačeva, ki je veljal za enega najbolj vnetih in zanesljivih, kar je potem pokazal v hosti kot politikomisar.

Ta komunistična »elita« je toliko časa »sejala in zasadel«, da je pridobila za rovanje lahkoverne ali izkvarjene vaščane, katere so epoznali za zanesljive ter tako mogli sestaviti terenski odbor.

Terenski odbor je bil sestavljen nekako takole: komandant bivši pek in prihač Zajec Ivan, politikomisar Erčulj Polde, odborniki pa: Fink Alojzij, Stih France, Sever Janez, Štefančič Pavle. Sodelavci so bili: Mehle Anton kot eden najbolj agilnih in nestrpnih, Okoren Janez, Fink Karel, študent Zajec Alojzij, dalje Bambič Tomaž ter njegova sinova Jože in Tone, Sever Janez, Adamič Jože, Molkov France ter družina Poljanc iz Predol in drugi.

Ker pa ni bilo v bližini nikogar, ki bi bil voljan smrtno obsodbo izvršiti, se je izvršitev zavlekla. Ko le nikogar niso mogli prepričati, da je Godec res kriv, so »po izpovedbah« smrtno obsodbo nad Godecem »preklicali«, oziroma mu za enkrat še prizanesli.

Nedolžni »obsojeni« na smrt

V začetku avgusta 1942 so imeli terenci zaupni sestanek v Gaberju, na katerem so »obsojili« na smrt 7 najbolj zavednih ljudi, češ da niso za »narodno osvobodilno stvar«, t. j. za komunizem. Ti so bili: kopanjski župnik, župan Starc ter posestniki: Podražaj, Štupnik, Potokar. Žitnik in Godec. Ker pa so imeli namen umoriti vse skupaj, da bi bila stvar bolj učinkovita, so določili dan smrti za 15. avgusta 1942, t. j. na dan žeganja, na Veliko Gospojnico. Načrt pa so jim prekrizali Savojski, ki so izvršili racio po vseh vašeh radenske občine že en dan poprej, t. j. na 14. avgusta 1942 ter porabli skoraj vse terence ter tudi družine terencev kot: Bambičevno, Vidrovo, Mehletovo ter Erčuljevo. Ne dolgo zatem pa so odpeljali v internacijo tudi Molkovo in Poljančovo družino, ker sta vzdrževali zveze s terenci v internaciji.

Delo terencev v internaciji

Dokler se terenci v internaciji »niso znašli«, so mirovali ter delali pravično pokoro za povzročeno gorje v obeh Račah in okoljskih vašeh. Ko pa sta jih prvi strah in osuplost minila, so se znova z vso silo vrgli na delo, pričeli z organizacijo v taborišču, imeli sestanke, zasledovali, kaj delajo in govorijo pošteni fantje in mošje, vodili celo dnevnik o vsakem, kdaj je šel k maši ali prejel sv. zakramente, ter vse to sporočali iz internacije terencem, ki so še

ostali doma. Ti so bili: gostilničarka Vidicova, h kateri je večkrat prihajal znani komunist Tomažič iz Ljubljane, Poljančev, Molkovi, Okornovi iz Velike Račne ter Štrukljev iz Čušperka. Doma ostale terence so člani Vaške straže s Kopanja in Dobropolja parkrat aretirali, a so jih morali na spretno intervencijo izpustiti. Le nekaj jih je bilo v ljubljanskih zaporih do 20. oktobra 1943.

Terenci zopet doma na delu

Nekako od 10. do 12. septembra 1943, po padcu Savojske Italije, pa so že pridli prvi interniranci iz Italije ter se z vso isto vrgli vnovi na delo, kajti zdaj je šlo kar za stolčke. Po njihovi propagandi bi moralo biti konec vojne še pred sv. Martinom, kajti Nemčija je v zadnjih smrtnih krčih. Seveda so se kot najbolj zaslužni takoj polastili upravne oblasti. Sekretar za občino Slivnica-Zalna je bil znani partijec Mehle Anton mlajši, »vojni referent« njegov sorodnik Šuštar Anton, »kmetijski referent« Kastelic Jakob, »blagajnik« Novak Franc, »odborniki« pa: Mehle Jakob, Bambič Tomaž, Zajec Martin in drugi.

V Mali Račni so prevzeli glavne vloge: družina Adamičeva, zlasti žena kot najbolj agilna, Šuštar Ivana kot predsednica ženske organizacije, Erčulj Ana kot blagajničarka, pobirajoča tudi komunistični davek; Poljanc Mira, Zajec Alojzij ter Fink Karel pa so bili prevzeli propagando ter pouk mladine. Ti poslednji so se izkazali tudi z risanjem karikatur po zidovih hiš in propagandnimi komunističnimi izreki.

Vider Ana kot ena najbolj okrutnih deklet, ki je kriva tudi smrti Rosija Ludvika iz Malega Mlačeva, pa je dala usmrtiti Kastelic Nežo iz Predol.

Strahot so bili vedno krivi terenci

Po 8. septembru 1943 je na mah postalo vse komunistično: živina, živež, obleka, trgovine, kolikor jih je bilo, prometna sredstva itd. V imenu »svobode« se je vršila revizicija: odzvem konj, volov, krav, prašičev, motornih vozil in koles za zadnji »dokončni« napor narodno osvobodilne vojske. Prevoz katerega koli blaga v Ljubljano iz »osvobodjenega« ozemlja je bil prepovedan pod smrtno kaznijo. Preizkušeni in 100% komunisti ter njihovi pomagači so kar plavalji v veselju ter se bahali s svojimi žrtvami. Zato se sedaj naj nikar ne čudijo, če ve vsa javnost za njihovo delovanje. Seveda so »petokoloncem« grozili na vse strani. Komunistični »orožniki« kot Fink Alojzij, Šuštar Anton, Miklavčič France pa so skrbeli, da ne bo nihče kaj rekel ali storil čez toliko zeženo komunistično republiko. Celo »odposlanca« smo imeli. Za to vzvišeno in zaupno mesto je bil določen Mehle Anton starejši. Pomembno vlogo je igral tudi učitelj Fleiss, ki je zbiral podatke za pobite in pogrešane fante na Turjaku, v Kočevju in Ribnici. Bil je navzočen tudi pri obsodi članov VS. Pri usmrtnosti fantov VS po padcu Turjaka eta s podatki sodelovala tudi partijka Bambič Jože in Vider Ludvik iz Račne. Kako brezobzirni so bili pri utrjevanju »rdeče oblasti«, je mogoče spoznati iz priznanja enega najbolj zagriženih partijcev Vidra Ludvika, ki se je pobahal, da je pobil že 5 »belčkov«, Savojsca pa niti enega, ker »niso tako nevarni«.

Od 6 komunistov, ki so šli v gozd, so ostali samo še trije. Mehle Anton pa je, kakor se splošno govori, sodeloval tudi pri pokolju Jakopinove družine v Ponovi vasi.

Oskrunili so kopanjsko cerkev

Župnišče in šola so komunisti »zaradi narodno osvobodilne stvari« že poprej požgali. Izgovarjali so se s tem, da se ni bilo na Kopanju nastanili domobranci. Dne 15. XI. 1944 pa so izvršili veliko božjokrunstvo, ko so nam požgali božjepotno, prelepo cerkev Marijinega Vnebovzvetja. Malo pod noč so pridrvele tolpe XII. brigade v vas Male in Velika Račna, približno 128—135 mož ter zahtevali od ljudi hrane. Seveda se ljudje oboroženim tolovajem niso mogli upirati, čeprav so ostali sami brez večerje ali dali celo zadnje. Po večerji so izvedli napad na oklepni vlak, ki je bil tisti dan v Čušperku. Opravili pa so toliko kolikor opravi žaba, če se spravi na oreh. Razjarjeni zaradi neuspeha, so odšli na Kopanj ter s krampi vlomili v cerkev. Najprej so v njej raztegnili svoj komunistični instrument — harmoniko ter začeli po cerkvi plesati ter noreti. Ko jim je bilo tega dosti, so se spravili na delo ter pokradli vse, kar je bilo boljšeja in primerneje zanje. Eden med njimi pa se je le našel, menda je bil prisilni mobiliziranec, ter je šel spodaj v Veliko Račno povedat, kaj se bo zgodilo s cerkvijo. Ljudi je prevzela groza ter niso mogli verjeti, da bi se moglo tudi to zgoditi, ko pa so na mitingih vedno zatrdjevali, da niso zoper vero ter da celo sami sprejemajo svete zakramente. Eden izmed kmetov pa se je le opogumil ter rečil tudi Najsvetejše. Ko pa je menil rešiti tudi znameniti kip in sliko, se je zaradi naglice, s katero je tekel v hrib in zaradi nezasišane napora onesvestil. Nato so komunisti cerkev požgali. Tako je zgorel tudi ta znameniti kip, vreden več 100.000 lir in oltarna slika Vnebovzvetja D. M., vredna nad 1 milijon lir. Zdaj stoji od znamenite božjepotne cerkve samo še stene, kajti zgorelo je vse, kar ni bilo zid in kamen.

Domobranci

Hurá, junaki, domobranci, v boj za Bogá, zemljó slovensko! Srčno na bojne položaje! Na rdeče gozdne tolovaže dež, točo krogel, bombe, mine!

Po zmagi, viteški izbranci, uničit setev, rast peklensko, z resnico zdraviti blodenj rane, graditi vasi, cerkve požgane, prenavljat lice domovine!

T. Trpin.

Strašen davek

za komunistično »svobodo«

Krvne žrtve:

Vsaka nesilna in protizakonita akcija rodi obrambo in zakonito akcijo. Tudi pri nas je bilo tako. Ustanovila se je Vaška straža, ki je doživela svojo Golgotto po padcu Turjaka, kajti fantje VS so se po 8. septembru 1943 zatekli v Turjak. Na Turjaku je bilo zajetih in nato pobitih 8 najboljših fantov in sicer:

Štupnik Rudolf, roj. 4. V. 1916, iz Vel. Račne, ko so ga komunisti ubili dne 20. septembra 1943 v Velikih Laščah. Naslednjih 7 pa je bilo umorjenih dne 23. oktobra 1943 v gozdu v Jelenovem žlebu: Vider France, roj. 28. V. 1921, iz Velike Račne; Erjavc Matija, roj. 6. I. 1923, iz Velike Račne; Kastelic Ivan, roj. 6. IX. 1915, iz Predol; Mohar Anton, roj. 15. I. 1915, iz Male Račne; Završek Stanko, roj. 13. I. 1922, iz Male Račne; Potokar Alojzij, roj. 1. XI. 1914, iz Male Račne ter Podražaj Janez, rojen 25. V. 1923, iz Čušperka.

Značilno je, da so 14. avgusta 1942 Savojsci vse imenovane odpeljali v Italijo v internacijo. Ko so se vrnili iz internacije so takoj pristopili k Vaški straži. Izpočetka so bili v Boštanju, ko pa se je VS osnovala tudi na Kopanju, so se vrnili v domači kraj. Bili so zelo odločni in hrabri bojovníki, tako da se v bližino Kopanja ni upala približati nobena komunistična tolpa. Po razsulu Savojske armade so skupno s dobropoljsko posadko odšli na Turjak. Tam so doživeli usodo ujetništva, potem pa so bili po podatkih terencev vsi usmrčeni.

Razen navedenih je padel tudi prisilni mobiliziranec Vider Alojzij, roj. 14. VII. 1915, iz Vel. Račne. Ubežal je komunistom iz Levstikove brigade. Skrival se je 6 dni, na kar je padel v roke komunističnim »orožnikom«. Odvedli so ga v Šmarje, tam je bil po mučenju obsodjen na smrt ter nato ubit okoli 20. oktobra 1943 nekeje nad Perovim pri Grosupljem.

Tudi Nučič Anton, bivši član VS na Kopanju, roj. 22. IV. 1907, iz Predol je padel kot ubežni prisilni mobiliziranec na Ilovi gori. Komunistična patrila ga je ujela in pobila s koli.

Strah Janez, posestnik, rojen 24. VII. 1890, iz Male Ilove gore, je padel, zadet od komunistične krogelje blizu Čušperka, ko se je bil vračal domov z Ilove gore.

Petrič Martin, posestnik, rojen 11. XI. 1897, iz Velike Ilove gore, je padel doma med bitko med komunisti in Nemci. Komunisti so se najprej umaknili iz vasi ter nato v vasi napadli Nemce. V navzkrižnem ognju je bil zadet tudi Petrič.

Kastelic Nežo, roj. 6. XII. 1918, iz Predol, samsko delavko, so komunisti odvedli dne 6. XII. 1943. Po dveh dneh mučenja jo je ustrelila neka komunistka.

Tomšič France, roj. 17. XI. 1898, iz Velike Ilove gore, delavec, izhiral za lakoto v internaciji na Rabu.

Šket Miroslav, roj. 24. XII. 1897, iz Male Račne pa je bil ubit ob priliki bombardiranja na Plešivico dne 11. marca 1944.

Materijalne žrtve:

Požgana ter popolnoma uničena je lepa božjepotna cerkev Marijinega Vnebovzvetja na Kopanju, župnišče, šola, graščina Čušperk, železniški postaji Čušperk in Predole, popolnoma požgani ter do tal uničeni vasi Velika Ilova gora in Gaberje. Prazni so hlevi, kašče, omare itd.

Iz vsega je razvidno, kaj so hudega storili tisti, ki si danes univajo roke in celo godrnjajo nad strahotnim krvavim rezultatom njihovega »osvobodilnega boja«. Prvi in glavni krivi preroki — dr. Podkoritnik in živinozdravnik Valentinčič iz Grosuplja, ing. Štefančič iz Ljubljane ter nekaj drugih naših narodnih izkorenjenincev pa nosi levi del odgovornosti za vse to gorje pred Bogom in pred narodom.

Tudi zanje velja rek: Božji mlini meljejo počasi, a gotovo!

Začeli so mleti komunistične tolpe že takrat, ko so se ustanovile vaše straže. Ze nekaj tednov po formiranju prvih edinic niso imeli komunisti nikjer več miru. Da ni prišlo do strnjenega napada na komunistične tolpe, je bila kriva izdajalska politika badojčevskih vojakov, ki so bili v dogovoru s komunisti in so jim celo pomagali preganjati zavedne protikomuniste.

Sedaj pa, ko imamo naše domobranci, je položaj čisto drugačen. Nimamo več posameznih, nase navezanih edinic, ampak strnjeno in urejeno vojsko, ki sistematično uničuje eno komunistično tolpo za drugo.

T. Trpin.

Kako so komunisti novačili za svoje tolpe

Nekako v svečanu 1942 je podlegel propagandi ter odšel v hosto Mehle Anton mlajši, s seboj pa je izvalil tudi komaj 15letnega Erjavca Antona. Čez mesec dni je šel za njima na očetovo zahtevo Bambič Jože, kmalu nato pa tudi Vider Ludvik, zaposlen v premošnjiku Lisičje. Kot zadnja pa sta šla Molek France iz Predol ter Okoren Janez, tovarniški delavec, ki je verjel sijajnim obetom grosupeljske »elite«. Ker v naši vasi dolgo časa ni bilo Savojske vojaške posadke, jim ni bilo prav nič hudega, saj so prihajali na svoje domove poljubno, kadar pa so bili dlje časa v hosti, so jim terenci prinašali živeža.

Prvi klavni podvig

Kot prvi komunistični »podvig« naj bi bil napad na Čušperk dne 28. maja 1942, kamor so bili tisti dan prišli v patroli italijanski vojaki. Komunisti so menili, da jih bodo zlahka »likvidirali«, toda zmotili so se. Imeli so 25 mrtvih in še več ranjenih. Akcijo za to izpodletelo dejanje so vodili: Zajec Ivan, Fink Alojzij in drugi. Da bi te krvave izgube izpopolnili, so za binkošno nedeljo napovedali »splošno mobilizacijo«, pa so se tudi pri tej urezali.

Ponesrečena mobilizacija

Ker so vedeli, da večina ljudi odklanja sodelovanje s komunisti in so že opazili pri komunistih teroristične metode, katere so izprva previdno skrivali, so si vso stvar zamislili takole:

Po ustanovitvi Vaške zaščite so določili tudi alarmni znak za primer prihoda sovražnika — Savojskih vojakov: plat zvona iz kopanjskega zvonika ter glas trobente na hribu v Mali Račni. Ker so neopretno lagali, da Savojski vse pobijejo, ko gar dobijo doma, in da je edina rešitev bežati v hosto, so ljudje to tudi verjeli.

Na binkošno nedeljo okoli petih popoldne ljudje zaslišajo alarmni znak in res beže v hosto kakor za časa Turkov. Toda terenci in vodstvo so imeli drug načrt in jim je bilo to samo sredstvo za doseg: smotrat mobilizirati vse moške Savojscev sploh ni bilo v vas, ko pa so mošje in fantje bili v hosti, so jim začeli deliti orožje ter tako čakali mraka. Začasni poveljnik je bil Štefančič Pavle, njegov pomočnik pa neki ing. pripravnik.

Dolenjska stran

Dolenjska stran, viharna stran, tam strojnice pojo vsak dan, tam grom, tresk bratomorne vojne pustoši nam vasi pokojne.

Dolenjska stran, krvava stran, prepolna si miličev, ran; čuj, krik in jok na tnalu, v hiši za umorjenimi se sliši!

Dolenjska stran, tuborna stran, kako je tvoj obraz ožgan! Glej, cerkev, šola, grad, župnišče so le še črno pogorišče!

Dolenjska stran, puščobna stran, tvoj svet je pust, neposejan; o letos tvoje grede, njive preraste bodo le koprive!

Dolenjska stran, peklenska stran, iz tvojih host vre zlo na dan; prevratneži s krvavo zvezdo pletu si v njih zlofinsko gnezdo.

Dolenjska stran, slovenska stran — ne kloni, strumno stopi v bran! Ti sladka zibelka Slovenstva, ne daj iz svojih rok prvenstva!

Dolenjska stran, junaška stran — hej, v boj tvoj roj gre, roj srčan, da v prah stre rdečega sovraga! Oj naš bo mir in naša zmagal!

T. Trpin.

Za „rdeči raj“ zaslužna dvojica

Ko bi takih učiteljev ne imeli...

Ali zloha je bila, ali strašno se je motil? Ni vzgajal, kvaril je. Strup je, česar se je lotil.

Ko bi takih zdravnikov ne bilo...

Že pred leti vedel je Splavar Eutanazij, da morjenje nese več, kakor pa zdravljenje.

Še ko deco je učil, opice je videl v klopi; kaj je čudnega potem, če goril so vzrasli tropi!

»Za čas vojske pa bo to še celo veljalo, menil doktor Splavar je in šel »zdraviti« v hosto.